

D. Cahit Berge

MİMAR SİNAN

4. Müstakil Türk Masonluğu
Yüksek Azim Mahfill Mişel MARGULİES
12. Esaret Altında Masonlar A. R. HEWİTT
15. İnanc Evrimi Seyhun TUNAŞAR
25. Konfüçyus Tuncay KESİM
40. Masonlukta Müzik Üner BİRKAN
49. XXI. Yüzyıla Bakarken Reşat ATABEK
53. Azim Mahfeli ile ilgili belgeler Suha UMUR
58. Verilen Masonik Konferanslar Sahir ERMAN
66. Mimar Sinan'dan Haberler Sahir ERMAN
67. Olayların İçinden Sahir ERMAN
70. Ünlü Masonlar Sahir ERMAN - Suha UMUR
72. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan
73. Fihrist Sahir ERMAN

MİMAR SİNAN

**Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.**

Şânı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak kompozisyonu : ŞİNASİ BARUTÇU
YENİLİK BASIMEVİ — TİPO — OFSET
Tel : 43 55 72 * İSTANBUL — 1 9 7 9

MİMAR SİNAN

Türkiye Hür ve Kabul Edilmiş Masonları Büyük Locasının
tarhi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına imtiyaz sahibi : Nafiz EKEMEN

Yazı İşlerini fiilen idare eden : T. Zihni TARHAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR, PARA İLE SATILMAZ

1979

Nuruziya Sokağı 25, Beyoğlu, Tel : 49 47 53

SAYI : 32

4. Müstakil Türk Masonluğu
Yüksek Azim Mahfilli Mişel MARGULİES
12. Esaret Altında Masonlar A. R. HEWİTT
15. İnanç Evrimi Seyhun TUMAŞAR
25. Konfüçyus Tuncay KESİM
40. Masonlukta Müzik Üner BİRKAN
49. XXI. Yüzyıla Bakarken Reşat ATABEK
53. Azim Mahfeli ile ilgili belgeler Suha UMUR
58. Verilen Masonik Konferanslar Sahlr ERMAN
66. M.mar Sinan'dan Haberler Sahlr ERMAN
67. Olayların İçinden Sahlr ERMAN
70. Ünlü Masonlar Sahlr ERMAN - Suha UMUR
72. Aramızdan Ayrılanlar Mimar Sinan
73. Fihrist Sahlr ERMAN

Müstakil Türk Masonluğu Yüksek Azim Mahfili

Mişel MARGULİES

Muntazam Mason teşkilâtı bulunan memleketlerin büyük bir ekseriyetinde, bu intizamın dışında kalan Büyük Localar kurulmuş veya kurulmaya teşebbüs edilmiştir. Masonluğun beşiği olan İngilterede dahi bir ara dört Büyük Loca aynı anda faaliyette bulunmuştur (1). Türkiye'deki Masonluk da bu duruma istisna teşkil etmemiş, ve herkesin bildiği gibi Tepebaşı 111 numaradaki teşekkül faaliyetine halen devam etmektedir. Ne var ki, sanıldığı gibi aksine, ilk kurulan şizmatik Büyük Loca yukarıda bahsi geçen değildir. Bu yazımzın konusu 1932 yılında, **Müstakil Türk Masonluğu Yüksek Azim Mahfili** adı altında kurularak, pek kısa ömürlü olan bir Büyük Locadır.

Ergeç tam teferruatlı olarak yazılacak olan Türkiye'de Masonluk Tarihi kitabında ancak bir paragraf, hatta bir dip not'tan ileriye gitmeyen önemine rağmen, hâdiseli geçen 1930 Büyük Loca seçimlerinden kısa bir süre sonra Büyük Loca otoritesinin tesbiti, pek nadir olan bir Locanın kapatılması hâdisesine ışık tutmak ve nihayet, Büyük Locamız arşivlerinde bulunan birkaç belgeyi değerlendirmek gayesiyle, bu yazı tetkikinize sunulmuştur.

OLAY

21 Mayıs 1926 tarihinde İstanbul'da, Türkiye Büyük Maşrıkından aldığı berat ile kurulan 51 sayılı AZİM Muhterem Locası (2) 1932 senesi için vazifeliler seçimi yapacağı celsede, ilerde göreceğimiz sebepten, ve Loca kararı ile Locayı muvakkaten kapatır. Durumu tahkik etmekle vazifelendirilen 41 sayılı Aydın Muhterem Locasının raporu üzerine, Büyük Maşrık (Büyük Loca) Azim Locasını kapatır, ve muhtelif Kardeşlere muhtelif cezalar verir.

Bunun üzerine, kapatılan Azim Muhterem Locasının bazı üyeleri kendi aralarında müstakil bir Büyük Loca kurma teşebbüsünde bulunurlar. Gayet tabiidir ki, hiç bir temeli ve desteği olmayan bu teşekkül, ölü doğmuş bir bebek gibi, bir arşiv anısı olmaktan öteye gidememiştir.

İHTİLÂF KONUSU MADDE

Localarımızı yöneten Genel Tüzüklerin ilki, «Türkiye Büyük Meşriki'nin Alelûmum Mahfiller Hakkında Cari Nizamnamesi» (3) adı altında 1909 senesinde onaylanmış ve 1 Mart 1910 tarihinden itibaren meriyete girmiştir. Madde aynen şöyledir : «Bü.: Meş.: hey'eti umumiyesinin (29 Eylül 1325) tarihli celsesinde tefviz eylediği selâhiyete istinaden Da.: Bü.: hey.: tarafından tanzim olunan işbu lâ-yihai kanuniye (1 Kânunusani 1325) tarihinde BÜ.: Üs.: canibinden tasdik edilmiş ve (1 Mart 1326) tarihinden itibaren mevkil icraya vaz'ı takarrur eylemiştir.

Kâ.: Um.:
Osman Talât»

Bu Localar Genel Tüzüğü'nün 1932 senesinde, Alâeddin Matbaası — İstanbul tarafından basılan üçüncü baskısında, Azim Muhterem Mahfilinin tepkisine sebep olan maddeyi görüyoruz. 18 Aralık 1931 tarihinde alınan bir Genel Kurul kararı, söz konusu tüzüğü'nün «İntihabetmek ve İntihabedilmek Hakkına Malikiyet» faslının son maddesinin (md. 34) son paragrafı olarak görülmektedir. Madde şöyle :

«Müteakip iki sene Üs.: Muh.: ilk etmiş olanlar aradan bir sene geçmedikçe tekrar o Mah.: in Üs.: Muh.: liğine iltihap olunamazlar.»

Bugün dahi Tüzüklerimizde bulunan bu madde, ilk karara bağlandığı zaman bazı Localarca memnunsuzlukla karşılandı ise de, hiç biri Azim Muhterem Mahfilinin aşağıda göreceğimiz tepkisini göstermemiştir.

AZİM MAH.: MUH.: İNİN TUTUMU

7 Ocak 1932 tarihinde Azim Muhterem Mahfili üyelerinden birkaçı bir araya gelerek, 11 Ocak 1932 Pazartesi günü yapılacak seçim celse-sinde okunmak üzere bir takrir hazırlayarak bunu cem'an 33 Kardeş imzalatırlar. Takririn metni aynen şöyle ;

«Azim Mahfili Muhteremine (1) 7.1.1932
Üstadı Muhterem ve Aziz KK..

İki Seneden fazla bir Mahfilde bir Sene geçmedikçe tekrar Üstat yapılmasının mümkün olmadığına dair Maşrıkıazam Heyeti Daimesince hazırlanan ve geçende müstacelen Heyeti Umumiyyeden geçirilen Madde-i muaddelayı Azim Mahfili Muhterem-i evlâtları Hürriyet ve Serbestii Vicdanlarına bariz bir Müdahale ve tahakküm olarak kabul ve telakki eylemişlerdir. Adalet, Şefkat ve İnsaniyeti Âmir olan Masonluk Mesleki Kanun ve Nizamdan ziyade Vicdanlara hitap etmesi ile şimdiye kadar yaşamış ve Ensaliatiye olan bizlere terki mevki eylemiştir. Azim Mahfili Evlatları Meslekin bütün Umdelerine muhalif olan bu Muaddel Maddeyi sureti katiyede kabul edemezler.

Bu şerait dahilinde imkânı Mesai kalmadığına kani olan bizler bütün Avakibi derpiş ederek vakti Merhununa talikan Azim Mahfili Muhtereminin muvakkaten Uykuya yatırılmasını talep eyleriz. Bunun Mesuliyyeti Vicdaniyesi müsebbiblerine ait olsun. Üstadı Muhterem ve Aziz Kardeşler.»

Muhakkık
M. Emin

Em.: Haz.:
Y. Ziya

ve 31 imza

33 imzanın arasında, Üstadı Muhterem Nehrî birader hariç tüm envarın imzalarını görmek mümkündür. Bunda, Ahmet Nehrî Biraderin bu fikre katılmadığını değil, kendi vazifesi ile ilgili bir konudaki taktirde imzasının bulunmamasını daha uygun gördüğüne atfetmemiz gerektiği kanaatindeyim.

Azim Mahfili Muhteremi 11 Ocak 1932 pazartesi, bilinen hendesî noktada toplanır. Celse usulüne uygun olarak açılıp gündeme geçileceğinde, İbrahim Etem B.: seçimle ilgili bir taktiri olduğunu beyan eder. Üstadı Muhterem, yukarıda geçen taktiri Kâtip İbrahim Şükrü Biradere okutur. Bundan sonra olanları o celsenin zaptından okuyalım : (5)

«... bunun üzerine üstadı muhterem tarafından sözün serbestisi ilân edildi. Bu bapta hayli mubahaseler cereyan ettikten sonra kifayeti müzakere teklifinde bulunuldu.» Bu teklif oylandı ve 37 oydan 28 oyla kabul edildi. Daha sonra taktirin kendisi oya vaz edildi. Tekrar aynı zabıttan okuyoruz :

«... ve keزالik mündericatı Taktir dahi Hatibin mütaleası alındıktan sonra arayı umumiye vaz olundukta keزالik '37' mevcuttan '30' mevcutla mahfili Alinin muvakkaten set ve tatili-vücubu tahtı karara alındı...»

Bilahare Loca biraderleri hem kendi hem de Localarının hukukunun müdafaası için Ahmet Nehrî biradere tam ve katı selahiyet vererek, Azim Mahfili Muhteremi muvakkaten set ve tatil edildi.

MAŞRIK-I AZAMIN TEPKİSİ

Tatil kararına muttallı olan, Dr. Mim Kemal Öke başkanlığındaki Türkiye Büyük Meşrikinin tepkisi pek süratli oldu. Bir hafta kadar kısa süre içinde, aşağıdaki levha bütün Mahfillere gönderildi (6).

«Muh.: Zuhul Mah.: ine

Muh.: Üs.: ve Az.: KK.:

(AZİM) Mah.: Muh.: inin 11 Kânunusani 1932 tarihli celsesinde, ruznamei mesaisi Muvazzafin intihabatı umumiyesi olduğu halde, ita edilup okumak mecburiyetinde kaldığı 33 imzalı bir tahririn müzakeresi neticesinde kendi kendisini muvakkaten sed ve tatil eylediği Üs.: Muh.: A. Nehri, Hat.: namına Ziya ve Kâ.: İbrahim imzalarını havi 11 Kânunusani 1932 tarihli levhalarından anlaşılmıştır. Mahiyeti mesele hakkında tahassul edecek netayici kanuniye ifa olunmak üzere şimdilik bu Moh.: in sed ve tatil keyfiyeti tamimen tebliğ olunur, Muh.: Üs.: ve Az.: KK.:

Bü.: Kâ.: M.:
imza mühür»

Olayın bundan sonraki safhası hakkında maalesef arşivlerimizde vesika bulmak güçleşiyor. Şimdilik yegâne bilgimiz, Eski P. S. Bü.: Üs.: Kemalettin Apak'ın «Ana Çizgileriyle Türkiye'deki Masonluk Tarihi» adlı kitabından edindiğimizdir.

«1909 - 1935 Devresinde Türkiye Büyük Maşrıkına Bağlı Localar» faslının «51 Numaralı (Azim) Mahfili» kısmında ifade ettiği gibi :

«... Büyük Maşrık Umumi Heyeti 22 Ocak Cuma günü haysiyet divanı halinde toplanarak bu husustaki uzun müzakerelerden sonra, Büyük Maşrık nizamlarını tanımlıyarak ve yeni sene intihplarını yapmıyarak kendiliğinden kapanma kararı vermesinde teşdid edici sebepler gördüğünden Azim Mahfilinin muhakeme altına alınmasına ve bunun için de (Aydın) mahfilinin me'mur edilmesine karar vermiştir. Hâdisenin esasını Rit meselesi teşkil ediyor ve Azim Mahfili irtidat ile itham olunuyordu...»

Aydın Mahfili Muhterem raporunu verdikten sonra, 8 Nisan 1932 tarihinde toplanan Büyük Maşrık Umumi Heyeti, raporu tetkik ettikten sonra, Azim Muhterem Mahfilinin kapanmasına karar verir. Buna ilâveten dört biraderin kati olarak, iki biraderin ise birer sene için muvakkaten masonluktan ihracı karar altına alınır. Böylece Azim Mahfili yaklaşık beş sene faaliyette bulunmuş demektir.

MÜSTAKİL TÜRK MASONLUĞU YÜKSEK AZİM MAHFİLİ

Aydın Muhterem Mahfili, Azim Mahfili hakkındaki araştırmasını sürdürürken, Locanın kapanmasına önayak olan kardeşler bununla iktifa etmediler. Kendileri hakkında verilecek kararı beklemeden, yani takriben bir ay evvelinden, İstanbul Vilâyet makamına bir beyanname vererek «**Müstakil Türk Masonluğu Yüksek Azim Mahfili**» adını taşıyan bir cemiyet kurduklarını bildirdiler. Bu maksatla daha evvel, Beyoğlu, Cihangir, Özoğlu sokağının 27 numaralı adreste bir lokal kiraladıkları anlaşılıyor. «**Mensubinin herkese hürmet ve hizmet etmeğe aralarında tesanüt ve teavünü temin etmek**» maksadı ile 21 Mart 1932 de kurulan bu cemiyetin müessisleri, aralarında Üstadı Muhterem Ahmet Nehrî, Birinci Nazır Mehmet Emin, Kâtip İbrahim Şükrü de bulunan Azim Muhterem Mahfelinin yedi biraderi.

Vilâyetin verdiği ilmühaber (7) sureti arşivlerimizde bulunduğundan kuruluşu kati olarak bilinen bu teşekkülün çalışmaları hakkında hiç bir bilgimiz yok.

Maamafih, hiç bir dayanağı, intizamı ve hatta felsefesi olmayan bu şizmatik teşekkülün kısa bir süre için dahi olsa mevcudiyetini devam ettirdiğine dair hiç bir ize rastlamak mümkün olmamış olduğu gibi, pek ömürlü olmadığı mantığa uygun düşmektedir.

OLAYIN (MASONİK) HUKUKİ DURUMU

Azim Muhterem Mahfili olayının vukubulduğu devrede Mahfillerin hareketlerini «**TÜRKİYE BÜ.: MEŞ.: İ nin Alelûmum Mah.: ler hakkındaki cari nizamnamei umumisi**» yönetirdi. Tatil kararı ile ilgili madde 88 şöyle diyor :

«**Menfaii umumiyeye ait yeni bir teklif hakkında o teklifin dermeyeren olduğu celse esnasında ittihazi karar edilemez. Bu teklif celsei âtiyeye... havale olunur. Her halde davetiye varakalarında zikredilmesi lâzimedendir...**»

Hernekdar elimizde 11 Ocak celsesinin dâvetiyesi yoksa da 7 Ocak tarihinde kaleme alınan bir tahririn 11 Ocak celsesinin davetiyesine yazılması maddeten imkânsız gibi görünmekte, ve o celsenin zaptı bu kanaati takviye etmektedir. Dolayısıyla, Azim Muhterem

Mahfili gündeminde bulunmayan bir konu hakkında, teklif edildiği celsede oylama yapıp karar almakla, açıkça tüzüğe aykırı hareket etmiştir, dolayısıyla karar hükümsüzdür. Buna ilâveten seçim celsesinde seçimlerini yapmamış olması da tüzüğe aykırı bir hareket olarak nitelenebilir.

Türkiye Büyük Meşrıkının nizamnamei umumiyesinde, bu olayı ilgilendiren iki madde daha var. Bunlar «MAHA.: İn TENVİRİ ve İKAZI» faslının 139 ve 140'inci maddeleri. 139'uncu madde özetle mesaisini tatil eden bir mahfelin hangi prosedürü takip edeceğini belirtmekte, ve prosedür tamamlandıktan sonra «... Mah.: İn usulen hali nevme giriftar olduğunu ancak Bü.: Meş.: ilân edebilir.» der.

Madde 140 ise şöyledir :

«Maddei sabıkadan beyan olunan şeralti ifa etmeyerek hali nevme duçar olduğunu ilân eden Mah.: , Mas.: kavanininin iktiza ettirdiği cezalara, hedim ve ihraca mahkûm olur. Berati ahzu istirdat ve âzası gayri muntazam addolunur...»

Nitekim, Azim Muhterem Mahfilinin Loca olarak ve üyelerinin Mason olarak çarptırıldıkları cezalardan, Büyük Meşrıkın nizamnameyi tam olarak tatbik ettiği açıkça anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Şimdiye kadar naklettığımız olaydan bir sene kadar evvel, Büyük Meşrık «1930 İntihabat Hâdiseleri» (8) diye adlandırılan, ve bir an için otoritesini sarsan bir safhadan geçmişti. Aklın galebe çaldığı bir netice ile kapanan bu olaydan hemen sonra, otoritesini sarsabilecek bir duruma, hele nizamlara aykırılığı açıkça görülen bir hareketi derhal cezalandırması gayet doğaldı.

Kapanmayı öneren takririn şu cümlesi şayanı dikkattir :

«... Adalet, Şefkat ve İnsaniyeti Âmir olan Masonluk Mesleki Kanun ve Nizamdan ziyade Vicdanlara hitap etmesi ile şimdiye kadar yaşamış...». Oysa çoğumuz biliyor, -ve hâlâ bilmeyen kardeşlerimiz varsa, bu konuda küçük bir çalışma kendilerini aydınlatacaktır-

kanun ve nizam temeline dayalı olmayan her topluluk ergeç kaos ve anarşi ile karşılaşacak ve mutlaka dağılacaktır.

Adalet, şefkat ve insaniyet, kanun ve nizamlarımızın vaz edilmesinde, hiç şüphesiz en büyük rolü oynamıştır. Ve hiç şüphe yoktur ki spekülâtif masonluğun ikibuçuk asırdan beri süregelmesini, kanun ve nizamlarına bağlılığında aramalıyız.

NOTLAR :

— Arşiv araştırmalarında çok kıymetli yardımları için Suha Umur K.'e teşekkür ederim.

— 1930-1932 senelerine ait yazıların imlâsı tashih edilmeksizin aynen alınmıştır.

(1) Mimar Sinan Dergisi, Sayı 26, 1977.

Mişel Margulies, «İngiltere'de Masonluğun Dünü ve Bugünü».

(2) Kemalettin Apak «Ana Çizgileriyle Türkiyede Masonluk Tarihi» İstanbul, 1958.

(3) Türkiye Bū. L. Arşivi, No. 203.01/25

(4) » » » » No. Azim Muh. Mah. Dosyası

(5) » » » » No. Azim Muh. Mah. Dosyası

(6) » » » » No. Azim Muh. Mah. Dosyası

(7) » » » » No. Azim Muh. Mah. Dosyası

(8) Mimar Sinan Dergisi, Sayı 29, 1978

Okan Bilgütay, «1930 İntihabatı»

— Bu yazı ile ilgili ek bilgi için elinizdeki Mimar Sinan Dergisinin «Arşivimizden Belgeler» kısmına bakınız.

Esaret Altında Masonlar

«Savaş Esirlerinin Masonik Faaliyetleri» (*)

A. R. HEWITT

Derleyen : Mişel MARGULİES

Bu yazının Birinci Dünya Harbi'ne ait kısmında Türkiye hakkında aşağıdaki fasıl görülebilir;

«Birinci Dünya Harbi esnasında Türkiyedeki harp esirleri arasındaki Masonik faaliyetlerden biri, muntazam kayıtları mevcut olan ve Yozgatta tutuklu bulunan Kardeşlerin kurduğu «Cappadocia» (Kappadokya) adlı bir 'Eğitim Locası'dır. Locanın açılış toplantısı Binbaşı E. G. Dunn K.' in Üs.: Muh.:liği altında 14 Şubat 1918de yapıldı. İç Tüzük onaylandı ve nominal bir matrikül listesi hazırlandı. Her-

(*) ARS QUATUOR CORONATORUM'un 1964 tarihli 77 nci sayısından derlenmiştir.

nekadar matrikül bulunmamışsa da, Locanın 14 kurucu üyesi olduğu anlaşılmaktadır. Daha sonra «her yeni gelen Mason, Locanın tabii üyesidir» kararı alınmıştır. Loca, 13 Eylül 1918 tarihine kadar iki haftada bir Cuma günleri evvela «Şapel»de ve daha sonra debboy'da toplanmıştır. Hepsi oniki adet olan bu celselerde, her üç derecede açılış, kapanış ve tekris prova edilmiş ve Masonluk hakkında konferanslar verilmiştir. Çalışma avadanlıkları Kardeşler tarafından imal edilmiştir. Brandadan kordonlar yapılarak bunlar mavi kâğıt ile kaplanmış ve her birine tenekeden kesilmiş uygun alametler takılmıştır. Mahalli çarşıdan alınan kurdele ile çevrelenmiş mendiller de önlük olarak kullanılmıştır.

Zabıtlar tutulmuş ve muhafaza edilerek Dunn K.: tarafından 2 numaralı «Lodge of Antiquity»ye takdim edilmiştir (1). Hasenat işleri de unutulmamış ve toplanan paralar, çevredeki birçok biçare Ermeni kadın ve çocuklara dağıtılmak üzere kampın papazına verilmiştir.

Dunn K.:’in tersimata ilâştirdiği bir giriş notundan anlaşıldığına göre, «1917’nin sonlarına doğru, -bulunduğumuz özel durum göz önünde tutularak- muvakkat bir Patent verilmesi için Büyük Locaya bir Dilekçe gönderildi. Ancak, bu verilemediği için Eğitim Locamızla iktifa etmeğe mecbur kaldık.»

13 Eylül 1918 tarihinde aktedilen son celsenin tersimatında şu kayıt görünüyor: «Binbaşı Dunn K.: Teğmen Sheridan K.:’in tekrar yakalanmasından dolayı Locanın teessürlerini ve Teğmen O’Donoghue K.:’e Locanın hayırlı yolculuk temennilerini bildirdi. Yüzbaşı Sweet K.: Dunn Binbaşının teklifini destekledi ve Teğmen Sheridan K.:’e bir geçmiş olsun yazısı gönderilmesini teklif etti.» Hürriyete kavuşma arzusu herhalde birçok kalplerde yatıyordu ki, Dunn K.: zabıt defterine şöyle bir hamış eklemiş :

«Kayıtlar burada aniden sona eriyor çünkü bu son celseden hemen sonra 25 subay kamptan firar etti. Küçük gruplar olarak dağıldılar fakat sekizi hariç... tekrar yakalandılar Karşı koyulmaz netice olarak göz hapsine alındık ve memleketimize iade edilmek üzere Yozgattan ayrılıncaya kadar biraraya gelmek için başka fırsat olmadı.» Cappadocia Eğitim Locasının zabıtları, Türkiyede iki başka Locanın

(1) 'Cappadocia' Eğitim Locası Celselerinin Zabıtları Yozgat, 1918; MS.

mevcudiyetine işaret ediyor. 30 Ağustos zabtında Afium Karakisa' daki (2) Eğitim Locasından gelen samimi selâmlar kaydedilmiş. 13 Eylül zabtında ise Mesopotamia adlı bir «Loca»nın en az 60 kurucu üye ile «Busia» (3) adlı bir yerde kurulmuş olduğu kaydedilmiş fakat yazı okunaklı değil. Bu çıplak atıflardan başka bu «Localar» hakkında hiç bir malumat meydana çıkmamıştır.»

(2) Herhalde Afyon Karahisar olacak

(3) Herhalde Bursa olacak.

inanç Evrimi

"ihvan - Üls Sefa" ve Masonluk

Seyhun TUNAŞAR

«İNANÇ — CROYANCE» insan bilincinin kendini zorlamasından doğan «a-priori (deneyden önce var olan)» bir gerçektir. Alman düşünürü Emanuel KANT'a (1724-1804) göre, deneyle edindiğimiz bilgiden önce zihnimizde bulunan ilke, düşünce yada bilgiler a-priori'dir.

İnsanla hayvan 20 milyon yılı geride ortak bir atada birleşiyorlar. (Pronconsul Africanus) adı verilen bu yaratığın kemikleri Afrika kıtasında Victoria gölü civarında bulunmuştur. Bu yaratığın toprağın üzerinde sıçırarak yürüdüğü, iki çocuğun-

dan birisinin ağaca çıkarak maymunlaştığı diğerrinin ise ağacı kesip işinde kullandığı söylenmektedir. Bu işi düşünen çocuk insanın atasıdır.

Eserlerinin kanıtlarını bırakan ilk insan kalıntıları Çin'de bulunan (Homo Sinensis)dir. Taş yontmayı ve ateş yakmayı beceren bu akıl, günümüzden üç yüz bin yıl önce yaşamıştır.

Ağaç üzerine çıkan kardeşini bugün çok geride bırakan insan oğlunun evriminin hızı antropoloji ilmi ile uğraşanları şaşırtmaktadır. İnsan oğlunu bugünkü tarihle 60 yaşında kabul

edersek: Yedi yaşına kadar uyuvandan farksız yaşamıştır. Yedi yaşında taşları yontmaya başlamıştır. Yirmibeş yaşında ateşi bulmuştur. Ellibeş yaşına kadar ilkel bir hayat sürmüştür. Ellibeş yaşında ölülerini gömmeğe başlamıştır. Ellisekiz yaşında çömlek yapmakta, toprağı işlemekte, hayvan üretmektedir. Ellidokuz yaşında madenlerden yararlanmakta, evler yapmaktadır. Altı ay sonra alfabeyi bulmuştur. Alfabeyi bulduktan iki ay sonra İlliada'yı yazmıştır. Yirmibeş gün sonra Hristiyan olmuştur, bir ay sonra tanrısal komedya'yı kaleme almıştır, iki gün sonra basımevini icat etmiştir. İki gün sonra buhar makinası, bir gün sonra ise dynamo ve motoru yapmıştır. Ömrünün son saatlerinde telgrafı, telefonu, radyoyu, televizyonu bulmuş ve aya ayak basmıştır. İnsan oğlunun ölmeyeceğini ve evriminin korkunç bir hızla devam edeceğini de düşünmeliyiz. İnsanı insan yapan en önemli nedenin eylem (action) ve Özgürlük (liberté) olduğu düşüncesindeyiz. İnsanoğlu eylemsel güçleri ve özgürlük anlayışı ile ağaca çıkan kardeşini çok geride bırakmıştır. İnsan oğlunun eylemsel güçleri (eli, ayağı, dili, gözü, kulağı, burnu) belirli bir paralellik içinde evrim sürecini geçirmiştir. Antropoloji felse-

fesinin kurucusu Alman düşünürü Max Scheler'e (1874-1928) göre insan, hem çevresine, hem de kendisine karşı özgür kılan bir kuvvete sahiptir. Bu kuvvet GEİST'tir (G) Scheler'e göre Geist, akıllı, kavram bilincini, iyilik, sevgi, acımak, saygı ve pişmanlık gibi aktları kapsıyan bir ilkedir. İnsanı insan edende bu kedir.

Kişisel kanıma göre insan oğlunda Geist bilinci (BEN NEYİM?) dediği gün başlamıştır. İnsan bilincine konu olan her şey bilgidir. İnsan bilgiyi iki yoldan kazanır. Sezgi (intuition) yolu ile, akıl yürütme (raisonnement) yolu ile. Sezgi dolaysız olarak doğrudan doğruya elde edilen bilgidir, bu bilgi nesnel varlıklar için duyu organları ile, ruhsal olaylar için içebakış (introspection) ile elde edilir. Bu bilgiyi elde etmek için dıştan başka bir bilgiye gereksinme yoktur. Akıl yürütme ise belirli bir sonuca ulaşan mantıklı yargılar dizisi, düşüncenin, belirli bir takım önermeleri birbirine bağlayarak yeni bir önermeye ulaşmasıdır. İnsan oğlunun mantıklı yargılar dizisi elde edebilmesi için deneysel (empirique) bazı işlemleri daha önce bilmesi gerekir.

Bugün uzayda dolaşan insan (BEN NEYİM?) sorusunun hâlâ

rahatsızlığı içindedir. A-priori bir gerçek olan inanç doygunluğunu kendisini uzayda dolaştıran bilincine bağdaştıramamaktadır. Bilinç evrimi ile inanç evriminin paralel gidememesi onu rahatsız etmektedir. Evrenin ulu mimarının sırlarına vakıf olamamaktadır. Bilinemezcilik (agnostisizm) felsefesinin stoacı anlayışına Evrenin ulu mimarının kendisine bahşettiği yetenekleri ile ulaşamamasının sıkıntısı içindedir. İnsan oğlu Evrenin ulu mimarının kendisine bahşettiği bilinçaltı bazı yeteneklerde bugün için bulamamıştır. Belkide rahatsızlığının tek nedenide budur. Bilinemezcilik felsefesi bugün için akıl dışı inancı yücelten Gnostik (G) düşünceye karşı olduğu kadar, akıl yürütmenin mutlak gerçeği çıkaracağını ileri süren dogmatik düşüncede karşıdır. İnsan oğlu inanç evriminin savaşını vermektedir.

İnsan oğlunun tüm kararlarının temelinde inanç vardır. Acaba inanç hükümlerde kesinlik sağlayan, her türlü şüphe ve kararsızlığı kaldıran bir rıza ve teslimiyetmidir? Yoksa asla kanıtlanamıyacak olanın kabul edilmesimidir. Buna karşın Evrenin ulu mimarı sırlarına vakıf olsun diye insan oğluna bazı yetenekler sunmamış mıdır? İnanç akılcılığa

karşı kullanılmış bir deyim midir? Blais Pascal (1623-1662) şöyle diyor: «Ey beceriksiz akıl, zavallılığını anla, ey budala doğa sus, Tanrının varlığını, kanıt ve tanıtılarla değil, inana varmakla elde edebilirsin.» Pierre BAYLE'de (1647-1706) «Tanrı düşüncesini akılla bağdaştırmaya çalışmak boşunadır. Bunlar hiç bir zaman bağdaşamazlar. Öyleyse her birini kendi alanı içerisinde değerlendirmek gerekir. Gerçek erdem aklın aldığına değil, aklın almadığına inanmaktır» demektedir. İslam felsefesinde Eş'arilerde «aklın hiç bir zaman gerçeğe ulaşamayacağını» iddia etmektedirler.

Evrenin ulu mimarının varlığı bir gerçektir. Akıl yolu ile kavranamıyan bir gerçek sezgiyi karartır. Mademki sezgi yolu ile gerçeğin mutlak bütünlüğünü kavrayabiliyoruz, akıl yolu ile de onu boyutlandırma zorunluluğu içindedir. Bu İnsan oğlunun en büyük gereksinmesidir.

ABD'de Newyork Psikolojik araştırmalar dairesi tarafından 15.000 kadın ve erkek üzerinde yapılan inceleme ve araştırmalarda «Bir inanca sahip ve mabetlere devam eden kimselerde kişilik ve karakterin inancı olmayan ve mabetlere devam etmeyenlerden daha sağlam ve üstün olduğu» ortaya çıkmıştır.

Evrenin ulu mimarını akıl yolu ilede kanıtlamak ve boyutlamak insan oğlunun bugün içinde bulunduğ u inançsızlık çıkmazından - ki dünyadaki bunalımın gerçek nedeni de kanımca budur - kurtaracak, gerçek nura kavuşmasını sağlayacaktır.

Bilinç sahibi olan insan oğlu Totemizm (putperestlik), Animizm (ruhlara inanç), çok tanrıcılık, ve neticede tek tanrıcılık aşamasındadır. Kendi yapıtlarına tapmadan, doğa kuvvetlerine, düşüncesinde yarattıklarına ve sonunda kutsal yaratana inanan insan, Evrenin ulu mimarı kutsal yaratana ruhu bedeninden ayrılmadan erişmek çabasıdır. Bu çaba tarih boyunca kişisel çalışmalar ile kendini gösterdiği gibi örgütsel çalışmalar ile de belirlenmiştir. İşte son tek tanrılı din olan Müslümanlığın çıkışından üç asır sonra 10. yüzyılda dünya uygarlığının beşiği alt Mezopotamya'da bir örgüt nur arama bilincindedir. Felsefe tarihinde bu örgütü İHVAN-ÜS SAFA (arınmış kardeşler) adı ile görüyoruz.

Prof. Dr. W. BARTHOLD'un «İslam medeniyeti tarihi» adlı yapıtında Mason derneğini andıran, Prof. Dr. N. ÇAĞATAY'ın «Bir Türk kurumu olan Ahilik» adlı yapıtında Ahiliğe benzeti-

len dernek ve kuruluşlar arasında Mason derneği ile beraber gösterilen İhvan-üs Safa, Abbasiler devrinde, başkent Bağdat'ın güneyindeki Ahvâz ilinin valisi Türk asıllı Ferganeli Ali oğlu Hüseyin El-Ahvâzi'nin koruyuculuğ u altında kurulan gizli bir dernek idi. Derneği kuran hareket bir halk hareketi değildi. Derneğ e ilimde ve her meslekte en üst düzeye çıkmış olanlar girebiliyordu. Amacı bütün insanlığ a yeni düşünceler, yeni ülküler getirmek, bütün dünyayı içine alan yeni bir düzen kurmaktı. Gerçekleşmesine çalıştığı ölkü, yürürlükteki devlet düzenine öyle karşı idiki, hoşgörüne kadar geniş olursa olsun hiç bir hükümetin böyle bir hareketi benimsemesini beklemek olanaksızdı. Derneğin gizlilik nedeni de bu idi. Resmi yayınlardan olan, bir çok maddesinde Arap şövenizminin dümen suyundan ayrılamayan «İslam Ansiklopedisi» ise İhvan-üs Safa'yı siyasi-dini bir birlik olarak tanımlamasına rağmen bir kaç satır aşağıda «siyasi eylemlerine ait hiç bir bilgimiz yoktur» demektedir.

Dernek, «Müslümanlığı, büyük ve saygıdeğer bildiricisinin getirdiği saf, temiz, hatta basit koşullar içinde yaşatmayı ve GELİŞTİRMEYİ» esas kabul edi-

yordu. İçinde bulundukları çağda müslümanlığı kabul eden İran'ın soyluları ve zenginleri eski dinlerinin kendilerine tanıdığı ekonomik ve sosyal üstünlüğü, kullanma hakkını unutmuyor, öte yandan Müslümanlığın büyük ve saygıdeğer bildirisinin soyundan intikam alma hırsı içinde bulunan Emevi saltanatı kalıntıları ile Mekke soylularının sultası sürüyordu. Bu durumda dernek amaca ulaşmak için tek yol olarak, bugün dahi İnsan oğlunun gerçek ülkesüne kavuşmasının biricik yolu olan ileri kültürlü insanı yetiştirmeyi seçmişti.

«Arınmış dostlar» kadın ve erkek bütün İnsanların yetişmesini belirli amaçlara bağlıyor ve önce müsbet ilimlerin öğrenilmesini şart koşuyordu. Matematik dini ilkelerden önce öğretilecek ve bu maddi düşünce üzerinde manevi felsefe yükselecekti. İnsan vücudu, evren, doğa, eşya gibi duyularımızın algılama alanı içerisine giren bütün varlıkların içyüzü öncelikle kavranacak, daha sonra bütün evreni yaratan yüce varlığın, tanrının kudreti üzerinde müsbet ilimlerin düşünme düzeyi kurulacaktı. Böylece dinin yüceliği boş inançlardan uzak bir şekilde, yüksek düşünce ile ve aklın benimsiyeceği yolla

kavranacaktı. Yaşadıkları çağın ölçüleri içerisinde falcılık ve büyücülük sayılan himya (perhiz rejimi), simya (altın yapma), esma (gaipden ses alma), havass (sayı büyücülüğü) gibi gizli bilimler arasında sayılan ve ancak çok gizli yollarla öğretilen, çoğu zaman babadan oğula geçen bu bilgilerin içyüzünün onların önderleri tarafından açıklanması, yalnızca devleti değil halkın aldatılması ve sömürülmesine olanak tanıyan bu gizli bilgilerin sahiplerini de yaklandırmıştı.

«Arınmış dostlar» daha çok iskenderiye'li düşünür PLOTİNOS'un (M. S. 203-270) kurmuş olduğu «Yeni Eflatun'cu» görüşün etkisi altında idi. Onlara göre insanın kötülüklerden, geçici eğilimlerden ayrılıp mutluluğa götüren bir ahlak ilkesine kavuşması için bilgi gereklidir. Bu fikri uygulamak için eski Yunan öğretim ilkelerini benimseyen bir eğitim düzeni kurmuşlardır. Bu düzende dört öğretim bölümü vardı. 12-15 yaş arasındaki gençlerin katıldığı ilk bölümde öğretmenlerin sözlerine uymak, onların gösterdiği yolda yürümek, düzenli bir nefis eğitimine alışmak gereği vardı. 30-40 yaş arasında olanların girdiği ikinci bölümde dünya ile ilgili felsefi bilgiler öğretilir, üçün-

cü bölümde yalnız 40-50 yaş arasında olanlar öğrenim görürdü. Üçüncü bölümde olanlar ilahi bilgiler üzerinde çalışırlar, bu basamağa yükselenler bir takım ilahi sırları öğrenirler, ermiş sayılırlardı. 50 yaşından yukarı olanların kabul edildiği bölüme girenler «Melâike-i Mukarribin» denen Tanrıya en yakın melekler arasındadır.

Derneğin düşünce ve görüşlerini, felsefi inançlarını «RESAİL» adı verilen bazı kaynaklara göre 52, bazılarına göre 51 küçük kitaptan öğreniyoruz. Bazı araştırmacılar derneğe «İslam ansiklopedistleri» adını vermektedir. Bu risaleleri yazanlar arasında El-Mukaddesi, Ebul Hasan Ali Harun el Zencani, Muhammed bin Ahmet el-Nehracuri, El-Ahfi, Zeyd bin Rifa gibi 10. yüzyılda yaşadığı bilinen düşünürlerin adları geçmektedir. Risalelerin nerede yazıldığı konusunda çelişkili bilgiler bulunmaktadır. Doğu bilimcilerinden Casonova ocak-1915 te Journal Asiatique'de yazdığı bir makalede yazılış tarihini 1049, yerini de Mısır olarak saptıyor. Fakat müslüman yahut hıristiyan Arap araştırmacıları ise Bağdat konusunda direniyorlar. Risalelerin Beyrut'ta basılmış olan bir nüshası İstanbul'da Beyazıt kütüphanesinde bulun-

maktadır. Risalelerdeki temel fikirleri şu şekilde özetleyebiliriz :

- Bütün müslümanlar kardeşdir. Irk ve kan farkı gözetilmez.
- Mezhep ayrılıkları, tarikatlar ve benzer inançlar kişilerin vicdanı ve düşünce farkıdır. Kendi sınırlarında kalırlar, zorla benimsetilemezler.
- Devlet yönetimi kişinin şahsı ile ilgili düşüncesine dokunamaz ve taraf tutamaz.
- Güzel sonuçlara ilim yolu ile varılır. İlimin milleti ve dini yoktur, ilim nerede ise alınmalıdır.
- Bizler, eski devirlerde insanlığın ortak emeğinin verimi yabancı kökenli ilim eserlerini derlemeği ve yaymayı ödev sayarız.
- Sayıdan çok önemli ve sonuçlara etkin olan, kişinin irfan hazinesidir. Bu bakımdan önce düşüncelerimizi yayacak öncüler yetiştireceğiz, kafa ve beden varlıkları yeterli olanları aramıza alacağız.

Risaleler incelendiğinde dört büyük kısma ayrıldığı görülmektedir. Bunlar :

- 1 — Matematik ve felsefi ilimler.
- 2 — Tabii ve cismani ilimler
- 3 — Psikolojik ve akli ilimler.
- 4 — Yasal ve kutsal ilimler.

Bu ayrım onların ilimler sınıflaması değildir. Pratik maksatla yapılmıştır. Risaleler metoddan uzlaştırmacıdır (éclectique). Mantıkta Aristo'ya, Matematikte Pythagore'a, metafizikte Platon'a ahlakta Sokrat'a, din felsefesinde Farabi'ye bağlıdır. Bilginin doğuşu ve kökü konusunda tasavvuf düşünürleri ile **ruhçu** (sensualist) ve maddeci (natüralist) görüşleri birleştirmektedirler. Risalelerde ilimler basitten bileşiğe doğru sıralanmasında beş kısma ayrılır :

- 1 — Matematik ve mantık
- 2 — Doğa ilimleri
- 3 — Zihin ilimleri
- 4 — Tevhid ve kelâm (doğanın metafizik prensiplerini araştırır) ilmi
- 5 — Ahlâk

Ahlak bütün ilimlerin yüksek hedefi ve insan topluluklarını düzenliyen kanunları veren ilimdir. Burada ahlak A. Comte'un sınıflamasındaki sosyolojinin karşılığıdır. Risalelerin incelenmesinden anlaşıldığına göre

İhvan-üs Safa çıkışı eski İran ve Hint kültür ürünlerine yabancı değildi. Üzerinde durdukları ana konu evrenin kutsal kaynağı, ruhun tanrıya dönüşü, kutsal niteliklerin ve ruhun özüdür. Dünya Tanrıdan fışkırmıştır (İskenderiye'li PLOTİNOS'un sudur «procession» kuramı). Her şey tek varlıktan çıkar, yine ona döner (urûc «ascension» kuramı). Bu fışkıрма olayı derece derece oldu :

- 1 — Tanrı birliği (Vahdet-i ilâhî)
- 2 — Akıl (El-akıl)
- 3 — Nefis (El-nefis)
- 4 — İlk madde (Madde-i ulâ)
- 5 — Tabiat (Alemin)
- 6 — Cisimler (Ecsam)
- 7 — Felekler (Alemin-i eflak)
- 8 — İlkeler (Anasır)
- 9 — Madenler, bitkiler ve hayvanlar (Cemadat, nebatat, hayvanat)

Alemin tanrıdan fışkırması sonucu her sonradan gelen varlık yukarıdaki sıraya göre bir öncekinden doğdu. Son varlık katı olan madde her türlü kötülük ve eksikliğin kaynağıdır. Tanrıdan bütün evreni kuşatan sonsuz ve sınırsız bir ruh doğdu, bütün ruhlar bu engin ruhun birer par-

çasıdır. Gerek tanrıdan çıkan engin ruh, gerek insan ruhlari bedenini dağılıp yok olmasından sonra geldikleri ana kaynağa, tanrıya dönecektir. Onların inancına göre bütün alemleri kışatan engin ruhun kaynağı olan tanrıya dönüşü büyük diriliştir (Bas-ü bad el mevt «resurection»). İhvan-üs Safa cığırına bağlı kalanların ölümü ise, ruhların geldikleri yere dönmelerinden ötürü küçük diriliştir. Öz olan, soylu ve yüce olan, ruhtur. beden geçicidir, ölümlüdür. Yer yüzünde ortaya çıkan dinlerin gerçeğe ulaşabilmeleri için bu görüşleri benimsemeleri, onlara göre davranmaları gerekir. Bütün felsefe cığırlarının, dinlerin, insanı konu eden düşünce düzenlerinin tek amacı insan ruhunu geldiği kutsal kaynağa, tanrıya elden geldiği kadar benzemesi için yetiştirmek olmalıdır. İnsan oğlunun gerçek değeri bir ruh taşımasındadır. Onlar ayrıca kur'anı mecazi olarak yorumlama yolunu benimsediler. Şeriatın; ruhçu bir açıdan yorumlanması gerektiğini öne sürdüler. Bu konuda yalnız din kitaplarına bağlı kalmadılar, Kelele ve Dimne (İbn al-Mukaffa'nın Arapçaya çevirdiği Hint ahlak anlayışını kapsayan eser) gibi Hint kaynaklı kitapları, Zerdüştdininin eserlerini yorumladılar. İnsan düşüncesi yaratıcı

gücünü iki ayrı yolla ortaya koyar. İlk durumda bilgi insanın özünde genel bir biçim kazanır ve bilim denen varlık ortaya çıkar. Sanat, sanat adamının öz varlığında doğar, sonra biçim kazanarak eser niteliğine bürünür. İnsanın sanat ve bilim yapabilmesi için üç ana yol vardır. Duyular insana kendinden aşağı bulunan varlıkların bilgisini verir, insan kanıtlama (el-burhan) yoluyla kendinden üstün varlıkların bilgisini elde eder. Üçüncü yol ise akıl ve sezgi yoludur. İnsan bu yolla kendini (nefsini) öğrenir, tanır. Bilgi türleri içinde en üstünü, insanın kendini bilmesidir, en gerçek bilgi nefsin bilgisidir. İnsan geçici olan dünya varlıklarından el etek çekerek, iyi davranışlarda bulunarak, iyiyi (hayır) kendine amaç edinerek en yüksek derecedeki bilgiye ulaşır.

Bunları yapabilmek için en güvenilir kaynak olan akla uymak, onun ilkelerine göre davranmak gerekir. Çünkü akıl insanda doğruyu kavramaya yarıyan en kesin ölçüdür. İhvan-üs Safa bu konuda eski Anadolu ve Yunan felsefesinin izinden gider, Aristoteles'in mantığına, Eflatun'un görüşlerine çok bağlı kalır. Ayırıcı düşünce cığırlarını birbiriyle bağdaştırır. Tanrı ile kul arasında üçüncü bir varlık ola-

rak yalnız aklın bulunabileceğine inanır. Bütün varlıkları kuşatan Tanrı hiç bir zaman kötülük (şer) istemez, o yüce iyiye (hayır) yönelmiştir. Bu bakımdan kızan, öfkelenen insanları acı çekmek için cehenneme atan bir tanrının varlığına inanmak akla uygun değildir. Bilgisiz, iyilik duygusundan yoksun bir insan (nefis), yaptıklarının cezasını içinde bulunuğumuz dünyada yeteri kadar çekiyor. Ölümünden sonra dirilmek olayı ruhun bedenden ayrılmasıdır. İhvan-Üs Safa ahlak konusunda da ayrı ayrı çığırların görüşlerini birleştirerek genel bir sonuç çıkarır.

Tasavvufun ahlak anlayışını, yeni Eflatunculuğun görüşlerini akılcı felsefe çığırlarının verileri ile uzlaştırır. Ahlakın amacı insan nefisini her türlü kötü eğilimlerden kurtarmak, arıtmaktır. İnsan aklın ilkelerine uyarak nefisini arıtmakla tanrıya yaklaşır. İnsan bu yolla geçici olan varlığından sıyrılıp aşk ile tanrının özünde yokluğa erişir. Bedenin, iyi işler yapabilmesi, iyi davranışlarda bulunabilmesi için sağlık kurallarına uyması gerekir. İhvan-üs Safa bu görüşleri bütün dinlerin üzerinde anlaşılabileceği bir nitelikte yorumladı. Akla geniş yer verdiğiinden bütün olaylara akılcı açıdan baktı. Din ve ilmi uzlaştırmaya çalış-

ması, Arap şövenizminin esiri olan islam ülkelerinde aynı ilgiyi görmedi. Din ve imanı akıldan üstün tutan arap şövenizmi ona karşı çıktı. Aklın gerçek bir ölçüsü olamayacağı, insanı yanıltan duyulara dayandığı için her zaman şüphe konusu olduğu ileri sürüldü. Fakat bu görüşler onun yayılmasını önliyemedi. Sonraki yüzyıllarda bir çok akılcı filozof ve düşünür tarafından benimsenen İhvan-üs Safa görüşü islam ülkelerinde akılcı anlayışın temel çığırı olarak kaldı. Bir çok doğulu ve batılı (Endülüste yaşıyan) sufiler gibi Mu-yiddin İbnu'l Arabi de tasavvuf görüşleri için zengin malzemeyi İhvan-üs Safa'dan aldıkları anlaşılmaktadır. Yeni Eflatunculuk İbnu'l Arabi'ye bu kanaldan ulaşmış olsa gerekir. O İhvan-üs Safa risalelerinden aldığı verileri kendi Vahdet-i vücud'cu (kamtanrıçılık) fikirlerini aşlamak suretiyle kendi arzu ettiği şekilde yorumlamış bulunmaktadır. İbnu'l Arabi İhvan-üs Safa'ya ait öğreti ve metodların etkilediği tek islam düşünürü değildir. Örneğin Halepli Suhreverdi'nin sufi felsefesi ile İbn seb'in yapıtlarında ondan bir çok bölümlere benziyen dikkate değer hususlar bulunmaktadır.

Evrenin ulu mimarının eseri, en gelişmiş varlık insanın onun

sırlarına eîşmek ve kutsal bütünlüğü içinde erimek için ilk örgütsel çalışmadan günümüze geldiği kadarıyla bir özet.

Bugün biz bunu yeteneklerimiz ölçüsünde 20. yüzyılda da devam ettirme çabasındayız. Os-

wald Wirth'ın şu sözleri çalışmalarımızda bize ışık tutsun : «Masonluk, dünyayı yeniden kurma işine çağırılmış bulunmaktadır, bu da onun gücünün üstünde değildir ama, onun, nasıl olması gerekiyorsa öyle olması koşuluyla»

KONFUÇYUS

Tuncay KESİM

— İyiliğe iyilik, kötülüğe de
adaletle karşılık veriniz.—

Ortalama 2600 yıl önce Çi'de yaşamış, çağına ve sonraki dönemlere büyük ışık tutmuş bulunan büyük bilge Konfuçyus, söz ve düşünceleri sönmeyen bir meşale gibi günümüze değin gelmiş canlılığından ve değerinden hiçbirşey yitirmemiştir.

I. KONFUÇYUS'un Soy ve Özgeçmişi :

Çin'de Hwang-ho nehrinin yakınında bulunan Lu kasabasında 2500 yıl önce soyadı K'ung olan bir adam, Şu-Liang-Ho yaşıyordu. Ho, iki metreden daha uzun boylu, iri yarı, omuzları geniş bir adamdı. O bölgenin insanları bu adamın gücü ve cesareti hakkında bir çok öyküler anlatıyorlardı. Bu öyküler bölge ve eyaletlere yayıldı ve Ho'nun değeri öğrenildi ve kendisine hayranlık duyuldu. Şu-Liang-Ho kral soyundan geliyordu ve Tsow bölgesi onun yönetimi altında idi.

Anlatıldığına göre Şu-Liang-Ho bir gün ordusunun başına geçmiş ve bir düşman kalesini kuşatmıştı. Kalenin kapısı açık bırakılmış ve Ho'nun adamları buradan içeri girmişlerdi. Onlar içeri girdikten sonra düşman bütün kapıları indirmişti. Böylece Tsow askerlerini tuzağa düşürmüş olduklarını düşünüyorlardı. Fakat o anda Ho büyük kapılara doğru koşmuş, elleriyle tutup kaldırmış ve açılan yerden bütün askerleri dışarı çıkıncaya kadar kapıları avuçlarının içinde tutmuştu.

O günlerde böylesine güçlü bir adama Çinde hayranlık duyulurdu. Zira o sıralarda Çin İmparatorluğu küçük devletlere bölünmüştü. Bunlardan herbirini bir Dük yada Prens yönetiyordu, herbiri kendi devletinin yararlarını düşünüyordu. Çinliler o kötü günlerde kendi prensine yardım edebilecek güçte olan, cesur bir insana büyük bir gereksinme duyuyorlardı.

Ancak Şu-Liang-Ho mutsuzdu. Evlenmiş ve dokuz çocuğunun tümü kız olmuştu. Çinde ise kızlar pek önemsenmezdi. Çünkü kızlar büyü-yünce evlenip giderlerdi. Sonra da geleneklere göre, kocasının atalarına, kocasının ruhlarına taparlardı. Bunun için de Ho, öldükten sonra kendisinin ruhuna tapacak bir erkek çocuk istiyordu. Bu isteği gerçekleşmediği için de mutlu değildi. Fakat yetmiş yaşına geldiğinde karısı Ching-Tsai, İsa'dan önce 551 yılında bir oğlan çocuk dünyaya getirdi. Bu çocuğa Ch'iu adını verdiler. Ch'iu (Konfüçyus) daha üç yaşına yeni gelmişti ki babası Şu-Liang-Ho öldü.

Ho, ölmeden önce Tsow bölgesinin Valiliğine getirilmişti. Ama yine de ölünce karısı fakir bir kadın olarak kaldı. Fakirliğine rağmen oğluna iyi bir eğitim yaptırdı. Öğretmenleri Ch'iu'nun öğrenime çok meraklı ve yetişkin kişilerin dahi çok güçlülükle kavrayabileceği şeyleri kolaylıkla anlayabilen bir yetenekte olduğunu söyledikleri zaman büyük bir mutluluk duyardı. Ch'iu K'ung büyüdüğü zaman, bilgisi ve bilgeliği bütün o bölgeye yayıldı. Birçok kişi onunla konuşmaya ve söylediklerini dinlemeye geldi. Ch'iu 19 yaşında evlendi ve kendisine bir ev kurdu. O sıralarda kendisine önemli bir memurluk verildi, bu görevde başarılı oldu ve Bölgenin Valisi kendisini Bölge Tarlaları Baş Gözeticiliğine yükseltti. Henüz 20 yaşındaki bir genç için çok önemli bir görevdi bu, ama K'ung kendisini tümüyle şiir ve müzik incelemelerine vermek için bu işten ayrılmayı düşündü. Ancak o sırada karısının bir oğlan çocuk doğurması ile ailesini geçindirebilmek için işinde kaldı.

İşlerinin bir hayli yüklü olmasına rağmen K'ung tarih, şiir ve müzik çalışmaları yaptı, bilgisini günden güne artırdı, bilgisinin genişliği ile Tsow bölgesine ün saldı.

Evi bölgenin bilge kişilerinin buluşma merkezi oldu. Hemen her akşam her yaştan insanlar çeşitli sorular sormak, neyin iyi, neyin kötü, neyin doğru, neyin yanlış olduğunu öğrenmek için ona geliyorlardı. Genç Ch'iu bildiklerini bütün bu öğrenmek isteyenlere söylemekten mutluluk duyuyordu. Evine gelen kişiler, Ona K'ung-Fu-Tze (Dsi), yani filozof K'ung adını vermişlerdi. Bu kelime bugün Konfüçyus olarak söylenmektedir.

Konfüçyus, 23 yaşında iken annesi öldü, bu sebeple görevinden ayrıldı ve üç yıl yasa girdi. Bugün olduğu gibi, o günlerde de adet, anne ve babanın ölümünde yirmiyedi ay, yada üç yıl yas tutulurdu. Bu üç yıllık sürede Konfüçyus kendisini milletin tarihini, şiirini ve felsefesini incelemeye verdi. Yas yıllarının sonunda eski işine dönmedi, incelemelerine devam etti, kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayabilmek için de öğretmenlik yapmaya başladı.

Öğretmenlikte büyük bir ün sağladı, Lu ve komşu eyaletlerden yığınla insan ondan ders almaya geldi.

Konfüçyus'un oğlu Le büyümüştü, ancak babasını hayal kırıklığına uğratmıştı. Konfüçyus sormuştu : Le, şiir üzerinde çalışıyor musun? Le utangaç bir yüzle «Hayır» cevabını vermişti. Bunun üzerine babası oldukça sert bir şekilde : Şiir üzerinde çalışma ve inceleme yapmayan bir insan, yüzünü duvara dönmüş bir kimseye benzer. Yüzü hep duvara dönük bir kimsenin güzel bir şey görebilmesine olanak var mıdır?

Konfüçyus elli altı yaşına gelince, Çung-tu şehrinin insanları kendisine Baş Yargıçlık görevini önerdiler. Konfüçyus kabul etti ve aradan bir yıl bile geçmeden Çung-tu halkından daha mutlu ve daha sadık insanlar hiçbir yerde bulunamadı. Lu Dükü bunu duyduğu zaman Konfüçyus'u çağırttı ve bunun sırrını sordu Konfüçyus : İyi olanları mükafatlandırımdı, kötü olanları cezalandırdım. Böylece insanlar iyi olmanın iyi, kötü olmanın da kötü olduğunu anladılar ve iyi oldular. İyi insanlar da hem birbirlerine, hem de hükûmetlerine sadıktırlar. Dükün, «Onları daha mutlu hale nasıl getirdin?» sorusuna da Konfüçyus şu yanıtı verdi : Akıllı insanları seçip onları öğretmen yap-

tim ve herkese kendi çocuklarıymış gibi bakmalarını söyledim. İnsanlara iyi ile kötüyü anlatmak her zaman kolay değildir, ama iyilerin arkasından gitmeleri öğretilir. İyi ve akıllı olanların arkasından gidince de mutlu olurlar.

Lu Dükünün, Bütün eyaleti senin şehri yönettiğin gibi yönetmek istiyorum sorusuna da Konfüçyus : Hatta bütün İmparatorluğu bile bu şekilde yönetmek mümkündür, yanıtını verdi.

Lu Dükü, bu söz üzerine Konfüçyus'u eyaletin Adalet Bakanı yaptı. Konfüçyus, incelemeleri sonucunda insanları suç işlemeye ve yasaları çiğnemeye yönelten şeyin fakirlik ve cehalet olduğunu, fakirlik ve cehaletin ortadan kaldırılması halinde ülkede suç işlenmeyeceğini, cahilliği ortadan kaldırma yolunun eğitim olduğunu, eyaletteki bütün insanların eğitilmesi halinde cahilliğin son bulacağını, insanlara yararlı ve kazanç getirecek işler yapmaları öğretildiğinde dürüst bir hayat yaşamalarının sağlanabileceğini anladı ve anlattı.

Konfüçyus, eyaletin tüm yargıç, hukukçu ve hapisane müdürlerine şöyle dedi : Siz insanların yöneticilerisiniz. İyi olmak önce sizin görevinizdir. Halkın, peşinden gideceği iyi yöneticilere ihtiyacı vardır. Yöneticiler bozuk olurlarsa vatandaşlar da bozulur. Yöneticiler iyi olursa, vatandaşlar da onlar gibi olur. İyi olmanın ilk kuralı şudur : Kendinize yapılmasını istemeyeceğiniz şeyleri, başkalarına da yapmayın.

Konfüçyus Adalet Bakanı olduktan iki yıl sonra Lu eyaletinde bütün hapisaneler boşalmış, artık suç işleyen insan kalmamıştı. Konfüçyus, bütün hükümet işlerinde danışılan bir kişi olmuştu. Eyalet kısa sürede zengin ve güçlü oldu. Ne var ki bu durum diğer eyalet dük ve nazırlarını çok kıskandırdı. Eyalet dükünün Konfüçyus'un öğütlerini dinlemesini önleme yollarını aradılar, en sonunda Düke birbirinden güzel dans eden kızlar ve yarış atları hediye ettiler. Dük bu hediyeleri aldıktan sonra bütün zamanını yarış yerlerinde geçirmeye başladı, hükümet işlerini yüzüstü bıraktı, Konfüçyus'u dinlemez yada huzura kabul etmez oldu. Kısa sürede bolluk ülkesi olan Lu eyaleti yoksullaştı, hapisaneler suçlularla doldu. Yaptığı bütün iyi işlerin altüst olduğunu gören Konfüçyus, büyük bir üzüntü içinde eyaletinden ayrıldı. Öğrencileriyle bu kez Konfüçyus, vatandaşlarının iyilik ve mutluluğunu isteyen adaletli bir hükümdar aramak için yola çıktı. Dükün ve nazırların bencilliğine öfkelenip şehir ve köyle-

rini bırakan ve yalnız başına yaşayan dervişler gördü ve şöyle söyledi : Kötülükten kaçmakla, insan onu iyi hale getirmeye hizmet etmiş olmaz. Eğer bütün insanlar iyi ve mutlu olsaydı, onları doğru yola getirmek için gayret sarfetmeye ihtiyaç olmazdı. İnsanın görevi bir tehlike çıkınca bırakıp kaçmak değildir. Doğruyu görmek, sonra da onu yapmamak korkaklıktır.

Konfüçyus ve öğrencileri akıllı bir hükümdar bulabilmek için onbeş yıl dolaştılar, ama böyle bir kimse bulamadılar. Bu arada Konfüçyus'un karısı öldü. Kendisi de Lu'ya döndüğünde bir hayli yaşlanmıştı. Lu Dükünün Baş Müşaviri olması isteğini, eyaletin tarihini yazacağından ve eski Çin şiirlerini toplayacağından söz ederek kabul etmedi.

Konfüçyus'un tartışmaktan en hoşlandığı konu Eğitimin önemi idi. O, bilginin evrendeki en büyük iyilik olduğuna inanıyor ve «Herzaman okuyup öğrenmek iyi şeydir, ama insanların gençken iyi bir eğitim görmeleri çok daha hayırlıdır.» diyordu.

Kötülüğe iyilikle karşılık vermek doğru ve iyi olur muydu? şeklindeki bir soruyu, «Hayır. O zaman iyilerin iyiliğine nasıl karşılık verirdiniz? İyiliğe iyilikle, kötülüğe de adaletle karşılık veriniz» şeklinde yanıtlamıştı.

Öğrencilerinden biri sormuştu : Sevgi nedir? Konfüçyus : Bütün insanlığı sevmek, işte sevgi budur. Bütün insanlığı sevmek demek, karşılığını düşünmeden bir gayret göstermek, davranışına, kendisine sağlayacağı kazançtan daha çok değer vermek, sevgidir. Bir iyiliği, bu dünyada mükâfatını göreceğiniz için değil, ama sadece iyilik yapmaktan haz ve sevinç duyduğunuz için yapmak, iyiliği sevmektir.

Sevginin mükâfatı, yine kendisidir. Sevgi her şeyi güzelleştirir. Sevgi barış getirir. Sevgi ile dolu bir kalp, yanlış bir şey yapamaz çocuklarım, demişti.

Konfüçyus yaşlanıyordu. Onu yoran topladığı ve yazdığı kitaplar değil, ülkesinin düştüğü yoksulluk ve sefaletti. Konfüçyus yetmiş yaşında iken oğlu öldü. Oğlu Le, dedesi Konfüçyus'a çok benzeyen bir oğul bırakmıştı. Kelgh adındaki bu çocuk dedesinin yanından ayrılmıyor, onunla birlikte çalışıyor ve dedesine büyük mutluluk veriyordu. Konfüçyus bir gün odada yalnızdı. Sonbahar ve İlkbahar

adlı kitabını yazmakla meşguldü. Bu arada Keigh dedesini rahatsız etmemek için sessizce odaya girdi. Konfüçyus bir süre çalıştıktan sonra yazmayı bıraktı ve içini çekti, Keigh usulca sordu : Dede, niçin içini çektin? Torunların sana lâyık olmayacak diye düşündüğün için mi? Yoksa senden önce gelmiş olan bilgelerin büyüklüğüne erişemediğinden korktuğun için mi?

Konfüçyus çok duygulanmıştı : Evlât, aklımdan geçenleri nasıl biliyorsun?

Çoğu kereler, babalar odun toplar getirir de, çocukları toplayıp getirmezse, o çocuğun değersiz olduğunu söylediğini duymuştum. Bu sözün zaman zaman aklıma geliyor ve senin başladığın işi devam ettiremezsem diye korkuyorum.

Konfüçyus, mutlulukla gülümsedi ve heyecanlandı : Artık yüreğim-de üzüntü olmayacak, öğretilerim israf olup gitmeyecek, yaşatılacak ve geliştirilecek.

Keigh sormuştu : Bir adama ne zaman bilgili denir?

- Peki, daha önce sen söyle bakalım, bir adama ne zaman iyi bir okçu denir?
- Attığı hedefe vurursa.
- Bilgi için de aynı şey söylenebilir. Okçulukta hedefi delmek marifet sayılmaz. Marifet hedefe isabet ettirmektir. İyi davranış ve anlayış hedefine erişen insana da bilgili denir. Bilgili insan, her çeşit aşırılıktan kaçınır. Yeter derecede ileri gitmemek kötüdür. Çok ileri gitmek de kötüdür. Aşırı uçların arasında kalabilen insan bilgi ve anlayış sahibidir.
- Bir insan çok ileri gitmediğini, orta yere kadar ilerlemiş olduğunu nasıl bilebilir? İyi olan hayat nasıl yaşanır?
- Doğruyu iste, iyiye tutun, sevgiyle dol, sanatla ilerle. İyi hayat yaşamanın yolları bunlardır.

Konfüçyus İsa'dan önce 478 yılında öldü. Ölüm haberi duyulunca bütün Çin İmparatorluğunda yas tutuldu. Öğrencilerinden ve taraftarlarından çoğu, Konfüçyus sanki öz babalarıymış gibi üç yıl yas tuttular.

II. KONFUÇYUS'un Öğretileri :

Konfüçyus bir din öğreticisi değildi ve öğretileri yalnızca doğruluk ve yaşama yolu ile ilgili idi. Konfüçyus'cular aynı zamanda Budist ya da Tao'cu oldukları için bu sayı 300 ilâ 400 Milyon arasında değişmektedir. Konfüçyusçulukta mezhep yoktur, çünkü Konfüçyusçuların başka bir dini kabul etmeleri serbesttir. Aynı zamanda Budist Tao'cu olduğu gibi Hristiyan olan milyonlarca Konfüçyusçu vardır.

Önceki Pek Sayın Büyük Üstat Harullah Örs, Konfüçyus adlı kitabının önsözünde şöyle demektedir. «Onun öğretisi amaç olarak sadece bu dünyayı, insanların bu dünyada mutlu ve düzenli bir hayat sürmelerini seçmiştir. Bu bakımdan ne semavî dinlere (Müslümanlık, Hristiyanlık ve Musevilik) ne de Budizme benzer. Ayırıcı özelliklerinden biri de en küçük ünite olan aileden başlayarak, hep toplumu düzenlemek yolunu tutmuş olmasıdır. Mistik hiçbir tarafı olmayan ve bizim anlayışımıza göre din bile demek doğru olmayan bu felsefe, sadece yüzyıllar boyunca Çin'de bütün insanların hayatlarına şekil vermekle kalmamış, bu memleketin sınırlarını da aşarak Kore ve Japonya'ya yayılmıştır. Bütün bu yayılışları daima kanısız olmuş, hattâ kendisine rakip öğretilerle bile uyuşabilmiştir.

Konfüçyusçuluğun en belirgin niteliklerinden biri, İnsanın Tanrı ile olan ilişkilerini geleneklere bırakması ve kendi alanı olarak insanların bu dünyadaki hayatlarını ve birbirleriyle olan ilişkilerini seçmiş olmasıdır. Bu herşeyden önce, pratik ve uygulanması kolay bir ahlâk sistemidir. Bu büyük bilge, yirmibeş yüzyıl boyunca unutulmamış, kimliğini korumuş, örneğin Buddha gibi, doğaüstü bir varlık haline getirilmemiştir.»

Konfüçyus'un başlıca eserleri, Vekayiname ile İlkbahar ve Sonbahar'dır.

Konfüçyus doktrinde insandaki akla hitap edilmekte ve mistisizm ile doğaüstü kudretlere çağrı bulunmamaktadır. Ölümünden az önce müridlerinden birisinin dua etmek önerisine, Üstat «Benim duam hayatımdır.» yanıtını vermiştir.

Konfüçyus öğretilerinde metafiziğin yeri olmamıştır. Konfüçyus mantığının büyük ilkesi şu sözlerde açıklanmaktadır : «İnsan bildiği şeyi bildiğini bilmeli, bilmediği şeyi bilmediğini de bilmelidir, gerçek bilgi işte budur.»

Konfuçyus'un sūjesi insandır. Kendisine Çin Sokratesi de denilmiştir. Konfuçyus, insanı iyi muhakeme etmeğe ve düşünce ve sözlerini iyi ifade etmeğe yönelten bir mantık, iyi yaşamaya sevkeden bir ahlâk kurmak amacını gütmüştür. Konuşmanın, gelenek ve göreneklerin bir disiplinini kurmak istemiştir.

Başka bir deyişle, Konfuçyus'un tamamen insanî olan ahlâkı, eski geleneklerin içinden herkes için kabule değer olan canlı unsurları da bulup çıkarmaktadır. Granet'in tanımladığı gibi bu ahlâk «Disiplinli insanlar arasındaki dostane ilişkilerden doğan bir yaşama sanatıdır.»

Konfuçyus'a göre iyiliksever bir insan bir bilgedir, okuyup öğrenerek yetişir. İnsanlar arasındaki farklar bunların doğal yapı ve mizaçlarından çok, edindikleri kültürden ileri gelmektedir. Tek değişmeyenler birinci sınıf bilgilerle en aptal kimselerdir. Önemli olan kişinin manvî gelişmesidir. İnsanın her türlü boş şeylerle uğraşmasında, maddî menfaatler peşinde koşmasında yarar yoktur. Namuslu insan ancak kendi kendini geçmeğe uğraşır. Kötü glyinmesi ya da karnını iyi doyuramamış olması utanç verici bir durum değildir. Yaşamak için para kazanmak gerektir ama, para kazanmak için yaşamamak gerektir.

Ahlâkın birinci kuralı atalara saygı duymak ve göstermektir. Ataların temsilcileri olan ana-baba yaşadıkları sürece, çocuklarından ve torunlarından tam bir itaat ve sınırsız bir sevgi görmelidirler. Çocuklar da ana-babalarının kendilerine göstermiş oldukları şefkatin anlamını iyice bilmelidirler. Konfuçyus diyor ki : «Çocuklarının hastalıklarından gerçek üzüntü duyanlar, yalnız analarla babalardır. »

Ana-babaya karşı gösterilecek sevgi bir evlâdın en büyük ödevidir. Konfuçyus Okulunun ana-baba sevgisine gösterdiği örnekler vardır : Teni çok hassas olan bir delikanlı, ana-babasının rahat uyumsu için cibinliksiz yatar ve böylece evdeki bütün sivrisineklerin kendisi üzerine üşüşmelerini sağlar.

İhtiyar bir adam vardır, anasıyla babası sağ ve yüz yaşındadır, bu kadar yaşlı oldukları için üzülüp dururlar, bunun üzerine yaşlı oğul, çocuk urbaları giyer ve bu kadar küçük çocukları olduğuna göre sandıkları kadar ihtiyar olmadıkları şeklinde bir düşünceyi onlara vermek ister.

Bir Mandarin'in çok güzel bir kızı vardır, babasına hükümdar için çok mükemmel bir çan döktürülmesi emredilmiştir, Mandarin çanı iki kez döktürür ama, bunlar mükemmel değildir, bunun üzerine hükümdar Mandarin'e «Üçüncü çan mükemmel olmazsa seni öldürtürüm.» diye haber gönderir. O sırada güzel kız, erime halindeki madene insan eti karıştırmak gerektiğini bir falcıdan öğrenir ve kaldırdığı gibi kendini kızgın ateş halindeki erimiş madenin içine atar.

Küçüğün büyüğüne, karının kocasına, uyruğun hükümdarına karşı olan ödevi gibi, bütün öteki ödevler de evlâdın ana babaya karşı beslemesi gereken sevgiye kıyasen yerine getirilir.

Uyruk bir evlât gibi davranıyorsa, hükümdar da baba gibi davranmak zorundadır. Ulusuna huzur, rahatlık, bilgi sağlaması gerektir. Konfüçyus'un ahlâkı kesin olarak barışçıdır.

Sadık bir dost olmak gerektir : Evlâdın ana-babaya beslediği sev-giden farklı olarak dostluk bir eşitlik münasebetidir. Dostların seçilmesi kadar önemli hiçbir şey yoktur.

Bütün insanların birbirleri ile iyi geçinmelerinin sağlanması zorunludur. Bu ilkin adaletle sağlanır : İyiliğe iyilikle, kötülüğe adaletle karşılık vermek gerektir. Size yapılmasını istemediğiniz bir şeyi başkalarına kesinlikle yapılmamalıdır. Kendinizden yüksek olanlarda hoş görmediğiniz bir şeyi, kendinizden aşağı olanlara yapmayınız, kendinizden aşağı olanlarda hoş görmediğiniz şeyi de kendinizden yüksek olanlara yapmayınız. Sonra namuslu bir insanın soydaşlarını sevmesi gerektir. Böyle bir insan, 'Herkes karşı eşit bir iyicilik' evrensel bir iyicilik duygusu beslemelidir. Bu duyguyu da nezaket dolu bir terbiye ile açığa vurmalıdır.

İşte Konfüçyus'un öğütlediği, «aslında kolay ve bir bakıma da doğal olan» fazilet budur. Bu doktrine en uygun gelecek olan terim, Humanizmdir.

Pekin'deki muhteşem ve ciddi yüzlü bir Konfüçyus tapınağı, «onbin kuşağın üstadı ve örneği» olan bu büyük insanın hatırasını ebedileştirmiştir.

III. KONFUÇYUS'un Sözleri :

Konfuçyus'un sözlerine ve konuşmalarına «Lun-Yü» denilmektedir. Bu söz ve konuşmalardan bir kısmını sunmakta yarar bulunmaktadır.

Dsi Cang benliğini yükseltmek ve karanlıklardan kurtulmak için ne yapmak gerektiğini sordu. Üstad dedi ki : Sadıklık ve inanmayı esas olarak almak, üzerine borç olanları yerine getirmek : Bununla insan, benliğini yükseltir. Birini sevmek ve onun yaşamasını istemek : Birine garez olmak ve onun ölümünü istemek : Yani birinin yaşamasını isterken, öte yandan birinin ölümünü istemek, işte bu karanlıktır.

Konfuçyus'a adamlığın ne olduğunu sordular. Üstad dedi ki : Yalnızken ciddi ol, görev başında saygılı ol, başkalarıyla ilişkilerinde vicdanlı ol. Hatta Doğunun ya da Kuzeyin barbarlarının içine gitsen bile bu davranışlarını değiştirme.

Üstad dedi ki : Seçkin uysaldır, ama kendini bayağılaştırmaz, seçkin olmayan kendini bayağılaştırır, ama uysal değildir.

Üstad dedi ki : Kesin kararlılıkla az konuşma birleştimi adamlık ya-kındır.

Birine aydın denebilmesi için onun nasıl olması gerekir sorusuna Üstat dedi ki : Ciddi, derin görüşlü ve samimi olan birine aydın denebilir. Dost olarak ciddi ve derin görüşlü, kardeş olarak samimi.

Üstad dedi ki : Eğer bir memleket doğru yolda ise, insan sözlerinde de, yaptıklarında da cesur olabilir. Eğer memleket doğru yolda değilse insan, yaptıklarında cesur, ama sözlerinde ihtiyatlı olmalıdır.

Üstad dedi ki : Kimin akli varsa, mutlaka iyi konuşur, ama kim iyi konuşursa mutlaka akıllı değildir. Seçkin kişinin mutlaka cesareti vardır, ama her cesur olan mutlaka seçkin değildir.

Üstad dedi ki : İnsan birini sevdiği zaman, onun için tasalanmasın olur mu? Bir insan vicdanlı ise, yekdiğerini uyarmasın olur mu?

Üstad dedi ki : Üstün kişi yüce şeylerde bilgilidir, bayağı adam aşağı şeylerde bilgilidir.

Üstad dedi ki : Üstün kişi, sözlerinin yaptıklarını aşmasından utanır. Kimlerin üstün insan olduğu sorusuna Üstad dedi ki : Kendi kendini seçkince bir ciddilik içinde yetiştirendir. «Bununla tamamlanmış olur mu?» sorusunu da, şöyle yanıtladı : Başkalarına barış sağla-

mak için kendi kendini yetiştirendir. Gene sordular : Bununla tamamlanmış olur mu? Konfüçyus şöyle dedi : Yüz isme barış sağlamak için kendisini yetiştirendir.

Üstad dedi ki : Aklın gücünü bilen pek az kimse vardır.

Üstad şöyle söyledi : Kendisiyle konuşmaya değer birine rastlandı da onunla konuşulmadı mı, böylece bir adam ziyan edilmiştir. Kendisiyle konuşmaya değmeyecek birine raslandı da onunla konuşuldu mu, böylece sözler ziyan edilmiştir. Bilge kişi, ne bir adamı ne de sözlerini ziyan eder.

Tam adam olabilmek için ne yapmak gerektiği şeklindeki soruya Üstad dedi ki : İşini iyi yapmak isteyen bir işçi, önce avadanlıklarını bilmek zorundadır. Eğer sen bir memlekette oturursan, oranın yükleri içinde en değerlisine hizmet et ve oranın bilginlerinin en iyilerini dost edin.

Üstad dedi ki : Ödevi temel olarak almak, davranışlarda zarıflık, sözlerde alçak gönüllülük, sadakat. Bunları yapabilen gerçekten üstün insandır.

Üstad dedi ki : İyi sözler söyleyen kimse her zaman iyi olmayabilir. Söyleyen insanın kötü olması sözün mutlaka yalınış ya da kötü olduğu sonucunu vermez. Değer hükümlerinde duygularla değil, akılla sonuca gidilmelidir.

Üstad dedi ki : Üstün insan yoksulluk için tasalanmaz, gerçek için tasalanır.

Üstad dedi ki : İlkelerde uyuşmuş olanlar birbirlerine öğüt veremezler.

Üstad dedi ki : Faydalı olan üç çeşit dost, zararlı olan üç çeşit dost vardır. Dürüst insanlarla dostluk, dengeli insanlarla dostluk, tecrübeli insanlarla dostluk faydalıdır. Yüze gülücülerle dostluk, içinden pazarlıklılarla dostluk, gevezelerle dostluk zararlıdır.

Üstad dedi ki : Faydalı olan üç çeşit zevk, zararlı olan üç çeşit zevk vardır. Sanat ve kültür yoluyla nefsine hakim olmak zevki, başkalarının meziyetleri üzerinde konuşmak şevki, bir çok değerli dostları olmak zevki, bunlar faydalıdır. Şatafat zevki, boş gezmek zevki, boğazına düşkünlük zevki, bunlar zararlıdır.

Üstad dedi ki : Yaşlı bir kişinin yanında bulunurken kaçınılması gereken üç kusur vardır : O sana söz söylemeden konuşmak, bu terbiyesizliktir. O sana söz söylediği vakit cevap vermemek, bu içinden pazarlıktır. Onun yüzünün ifadesine bakmadan konuşmak, bu da körlüktür.

Üstad şöyle söyledi : Üstün kişi üç şeyden kaçınır. Çocukluğunda, hayat güçleri henüz yerine gelmeden şehvetten kaçınır. Erkeklik çağına geldiği zaman, hayat güçlerinin en üstün olduğu vakit kavgadan kaçınır. İhtiyar olup hayat güçleri çekildiği zaman da cimrilikten sakınır.

Üstad dedi ki : Üstün kişinin düşündüğü dokuz şey vardır : Gördüğü zaman açıklığı düşünür, işittiği zaman belirliliği düşünür, yüzünün ifadesinde tatlılığı düşünür, davranışlarında vakarı düşünür, sözlerinde doğruluğu düşünür, işlerinde dürüstlüğü düşünür, şüphelerinde soruları düşünür, kızgınlığında (bundan doğacak) sonuçları düşünür, aldığı zaman borcunu düşünür.

Üstad dedi ki : Daha doğuştan bilgiye sahip olmak, bu en üstün derecedir. Öğrenerek bilgi edinmek, bu ondan sonraki derecedir. Zorluk çekmek, ama gene de öğrenmek, bu da daha sonraki derecedir. Zorluk çekmek ve öğrenmemek, bu bayağılığın en aşağı derecesidir.

Üstad dedi ki : Yaratılıştan bütün insanlar yakındır, alışkanlıklarla birbirinden uzaklaşırlar.

Üstad dedi ki : Bir kimse, insan olarak, atasına anasına saygılı ve itaatli olsun da, üstlerine karşı gelsin, nadirdir bu. Bir kimse üstlerine karşı gelmeyi sevmesin de, isyan çıkarsın, bu şimdiye kadar olmuş şey değildir. Seçkin kişi kökü korur, kök sağlam tutmuşsa yol da gelişir. Ata, ana saygısı ve itaat, işte bunlar insanlığın kökleridir.

Üstad dedi ki : İnsanların beni tanımayışlarına hiç üzülmem. Beni üzen, insanları tanıyamamaktır.

Evlâdın ödevlerinin ne olduğu sorusunu Üstad şöyle yanıtladı : Anasına babasına, hastalanmaktan gayri keder vermemek.

Üstad dedi ki : Bak, biri ne yapıyor, onun yolu nedir, araştır bakalım nerede huzur duyar : O zaman bir adam nasıl kendini gizleyebilir. (Bir insanın aslında ne olduğunu davranışları belli eder.)

Üstad dedi ki : Yu, ister misin sana bilmenin ne olduğunu öğretelim? Bildiği şeyler için, biliyorum demek, bilmediği şeyler için de bilmiyorum demek. İşte bu, bilmektir.

Üstad dedi ki : Ödevini bilmek ve yapmamak, işte bu cesaretsizliktir.

Üstad dedi ki : Eğer irade seçkinliğe yöneltilmişse, o zaman kötülük yoktur.

Üstada sordular : Halkı öğütle saygılı ve sadık kılmak, ne düşünüsünüz bunun için? Üstad dedi ki : Vakarla halka inmek, bununla halk saygılı olur. Evlât saygısı ve insan sevgisi göstermek, halk bununla sadık olur. İyileri yüceltmek ve yetkililere öğretmek, bununla halka öğüt verilmiş olur.

Üstad dedi ki : Aydının amacı gerçeği araştırmak ve bulmaktır. Eğer biri kötü giyimi ve kötü yiyeceğinden utanıyorsa, henüz söze karışacak kadar olgunlaşmış değildir.

Üstad dedi ki : Seçkin, dünyada hiçbir şeyin kayıtsız şartsız tarafı, ya da tamamıyla düşmanı değildir. Onun tarafı olduğu sadece adalettir.

Üstad dedi ki : Kim, her yaptığı işte hep kârını kollarsa, çok düşünmanlık kazanır.

Üstad dedi ki : Her kimse kendisine karşı doğruluktan ayrılmamak ve başkalarına karşı iyilik etmek durumundadır.

Üstad dedi ki : İhtiyarlar sözlerini sakınırlar, çünkü davranışları ile sözlerinden geride kalmalarından utanırlar.

Üstad dedi ki : İnsan doğrulukla yaşar. O olmadan yaşaması ancak mutlu raslantılar ve kaçınmalarla olabilir.

Üstad şöyle söyledi : Susmak ve anlamak, araştırmak ve bıkmamak, insanlara öğretmek ve yorulmamak. Bunlardan başka ne yapılabilir? İstidatların geliştirilmemesi, öğrenilenlerin söylenmemesi, ödevi bilip de yapılmaması, kendindeki kötülüğün düzeltilmemesi. İşte buna acı veren şeyler bunlardır.

Üstad dedi ki : Kim çalışıp çabalamazsa, ona peşin yardım etmem, kim bir deymi bulmak için uğraşırsa, onu kendisine açıklamam.

Eğer ben, bir köşeyi gösteririm de, o bunu öteki üçüne uygulayamazsa, bunu tekrarlamam.

Üstad musiki ile uğraştığı bir sırada üç ay yemekten içmekten kesildi, dedi ki : Musikinin böyle bir yüceliğe erişebileceğini hiç düşünmemiştim.

Üstad dedi ki : Evlâtlarım, siz sırlarım olduğunu mu sanıyorsunuz? Sizden gizlediğim hiçbir şeyim yok, benim bütün hayatım sizin için açık, işte benim yolum budur.

Üstad dedi ki : Gayretli olan, ama doğru olmayan, bilmeyen, üstelik dikkatsiz olan, budala olan, üstelik inanmayan : Böyle insanlarla ne yapacağımı bilmem.

Üstad şöyle dedi : Sanki hiç elde edemiyecemişsin gibi, ama gene de onu kaybetmekten korkarak öğren.

Üstad dedi ki : Şimdiye kadar kimseyi görmedim ki, kadın güzelliğini sevdiği kadar ahlâk değerlerini de sevsin.

Üstad dedi ki : Ah, bazısı çimlenir de çiçek açamaz, olur bu. Bazısı çiçek açar da yemiş veremez, ah, olur bu.

Üstad şöyle söyledi : Daha sonraki kuşaklara karşı kutsal bir saygı duymalıdır. Kim bilir, belki gelecekler, günümüze denk işler yapabileceklerdir. Ama biri kırk elli yaşına gelir de, ondan halâ bir şeyler duyulmazsa, artık onu saymaya lüzum yoktur.

Konfüçyus'un özenerek konuştuğu şeyler : Şarkılar, tarih ve ritlerin korunması idi.

Üstad, yaşlı bir adamın yanında yemek yerse, doyuncaya kadar yemezdi. Eğer Üstad bir gün ağılayacak olursa, aynı günde şarkı söylemezdi.

Üstad dört şey önerirdi : Sanat, töre, işini özenle yapış ve sadakat. Üstadda üç şey yoktu : Kesin kanı, peşin yargı ve bencillik.

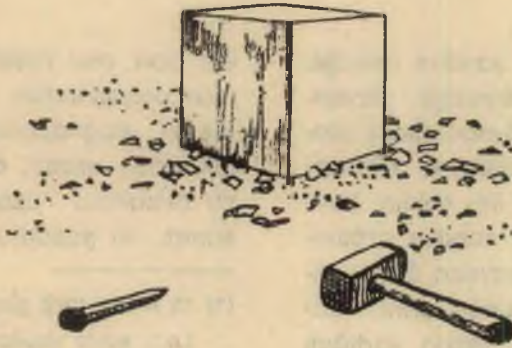
Üstadın yaratılışı yumuşak, aynı zamanda vakarlı idi. Saygı uyandırır, ama sert değildi. Saygılıydı ama gene de kendi değerini bilirdi.

Büyük bilge Konfüçyus'un bir sözü ile konumuzu tamamlamak isteriz.

Kendi kalbine baktığın zaman, orada kötü bir şey görmezsen, üzülecek ve korkacak ne var artık?

Çabuk sonuçları isteme. küçük çıkarları da arama. Eğer çabuk sonuç almak istersen son amacı elde edemezsin. Eğer ufak çıkarlar yüzünden yolunu kaybedersen, büyük şeyleri başaramazsın.

Eğer bir adam sürekli olarak kendine «Yapacağım doğru şey nedir?» diye sormazsa, onun durumunun ne olacağını kimse gerçekten bilemez.

Masonlukta Müzik, Müzikte Masonluk ()*

Üner BİRKAN

«Sen, ey güzellerin güzeli sanat,
Acıyla örülü anılarımda, defalarca
Hayatın çılgın ortamından
kurtardın beni,
Daha iyi bir dünya sundun bana.

F. Schober, Müziğe Övgü

Konumuzun bir yandan müziğe, öte yandan masonluğa dayanması, içinde bulunacağımız alanı pek çok genişletiyor. «Sanatların en ulusu» ile, «aklın, kuvvetin, güzelliğin sanatı» arasındaki ilişki, her şeyden önce, ikisinin de insan değerlerini, bitmez tükenmez insan varlığını

ele alan, onu yücelten birer kurum oluşlarından kaynaklanır. İnsanı bağınazlıklardan, kötülüklerden arıtan, onu sıra adamı olmaktan uzaklaştıran iki sanat, iki yaşama biçimi. Bu

(*) 13 Aralık 1978 günü Eylem Muh. Lo. sında yapılan konuşma.

yüzden değildir ki, ritüellerimizizin çoğu yerinde, biz kardeşleri en çok düşündüren, duygulandıran geçişlerde hep, «MÜZİK» işaretiyle karşılaşırız? Eriştirme ritüelinin, bu işareti taşıyan bölümlerini kardeşlerimin bir de bu gözle okumalarını isterdim.

Müzik, her tür törenin ayrılmaz parçası, bütünleyicisidir. Masonik törenlerde de, törenin görkemini artıran, törene anlam kazandıran, duyguları, düşünceleri uyandıran öğedir müzik. Masonluğun, her şeyi simgelerle anlattığını göz önüne alırsak, müziği, simgelerin içinde anlattım gücü en büyük olanlardan biri, belki de en büyüğü olarak görürüz. «Bir şeyi müzikle anlatmak»tan söz ederiz hep. «Bu müzik neyin öyküsünü anlatmak neleri duyurmak istiyor?» diye sorarız. Bir anlamda, somutlaştırmak isteriz onu. Büyük müzikçi, büyük mason Wolfgang Amadeus Mozart'ın müziğinde, masonik simgelerin nasıl somutlaştırıldığını biliyoruz.

Dilerseniz, kısaca, büyük bir bilgeyi, Konfüçyüs'ü tanık tutalım sözlerimizin hemen burasında. Konfüçyüs'e göre, «Merasime ve müziğe bağlı olan bir kimse, fazilet sahibi bir insandır. Müzik içten gelir, sükûneti yaratır... Müzik ve merasimler

olduğu zaman insanlar arasında kavga olmaz, harb silahları kullanılmaz.» «Müzik, gök ve toprak arasında bir ahenktir. Gökten meydana gelir.» «Hükümdarın iradesi zayıf ise notalar ölgündür, halk keder içindedir. O yüce, makul, uysal ise tonlar değişik ve güzeldir, ve halk memnundur. O kaba, haşın, zalim ise notalar şiddetli ve sonra dağınıktır, halk azimkâr ve kuvvetlidir. O saf, kuvvetli, doğru olduğu zaman notalar ciddi ve samimidir, halk saygılıdır. O ulu, iyi olursa, tonlar eksiksiz, ahenklidir, halk da sevgi dolu ve iyimserdir..» «Dünyada karışıklık olduğu zaman, merasimler bırakılır ve müzik bozulur.» «Bir kimse müziği elde ederse, kalbini düzeltir. Temiz, nazik, inançlı bir kalp kendiliğinden gelişir. Bunların kolayca gelişmesinden neşe meydana gelir, neşeyse sükûneti yaratır, sükûnet devamlılığı doğurur.

Bu devamlılık gökselliği yaratır. Göksel olma ruhani olmayı yaratır. Göksel olan, ruhani olan korkmadan güçlenir. Müziğe sahip olmakla kalbini ıslah eder. Merasimleri yapmakla kendini yetiştirir, ciddi ve saygılı olur, onur sahibi ve ağırbaşlı olur. Eğer kalbin içinde ahenk ve müzik olmazsa, o zaman işe hile, yalancılık girer. Dış görünüşler

ciddi ve saygılı olmazsa, tembellik girer.» (1)

Müzik ile masonluk arasındaki ilişkileri belirtmek için, konuyu, «Müzikte masonik temalar», «Mason törenleri için yazılmış müzikler», «Mason müzikçiler» gibi üç açıdan incelemek istedim. Bu üç ana bölüm içinde, elimizdeki olanaklar ölçüsünde, örnekler de dinletmek istiyorum.

Müzikte Masonik Temalar (Sihirli Flüt)

Masonik temaları, simgeleri doğrudan doğruya işleyen yapıtların en ünlüsü, Sihirli Flüt operasıdır. Mozart'ın yaşam öyküsü içinde, onun masonluğu, kimi özel kaynaklarda işleniyor. Şöylece : İmparatoriçe Maria Theresa'nın döneminde, yani onsekizinci yüzyılın başlarında Avusturya'da masonluğun durumu oldukça karışık. Sonradan İmparatoriçenin eşi olan Lorraine'li Francis, 1732'de, İngiliz Büyükelçisi Lord Chesterfield'in aracılığı ile, La Haye Locası'na girmişti. Genç İmparatoriçe, kocasının masonluğuna göz yumar, o zamanlarda, Papa XII. Clément'in masonluğa açıkça cephe almış olmasına karşın, Avusturya'da Masonluk bir zaman sürer gider. An-

cak, 1764'te İmparatoriçe Mason localarını kesinlikle kapatır, Avusturya masonları çalışmalarını gizliden gizliye sürdürmeye başlarlar. İmparatoriçenin 1780'de ölümü, masonluğun ilkin Viyana'da, sonra da bütün Avusturya'da gene doğmasına yol açar. Maria Theresa'dan sonra tahta çıkan İmparator İkinci Joseph, mason değildir ama, masonik düşüncelere yakın ilgi gösterir, masonların çalışmalarını destekler. İşte Mozart bu sıralarda, 1784 yılının sonlarında (28 yaşındayken) kardeşlik halkasına katılmıştır. Babası Leopold Mozart'ta, oğlunu izleyerek, 1785 nisanında mason olur. Baba-oğul Mozart'lar, Viyana'nın küçük localarından birinin, Zur Wohltätigkeit'in (İyiniyet) üyesidirler. 1786 yılında İmparator, Viyana'daki sekiz locanın, üç loca içinde bir araya gelmeleri buyruğunu verir. Böylece, «İyiniyet» locası. «Gekrönte Hoffnung» (Taçlandırılmış Umutlar) adlı loca ile birleşerek, «Neugekrönte Hoffnung» (Yeni-den Taçlandırılmış Umutlar) adlı locayı oluşturur.

(1) Büyük Bilgin - Müzik Hakkında Notlar (Konfüçyüs felsefesine alt metinler) Çev. : Dr. M. N. Özertim, M. E. B. klasikleri, Ankara 1945.

Mozart, Masonluğu yorumlar-ken, zamanının aydın katolikleri gibi düşünüyor, yani kilise ile Masonluk arasında hiçbir ayrılık görmüyordu. Mozart'a göre, bu iki inanış yöntemi, merkezleri bir olan, içiçe iki çember gibiydiler; Masonluk, ahlak temizliğini, insanlığın iyiliğine çalışmayı, ölüme, ölümsüzlük düşüncesine yakınlaşmayı savunuyor, katolik düşünce ise, ruhsal amaçlar uğruna çaba göstermeyi, günahlardan arınmayı, ölümden sonraki yaşamı önde tutuyordu. Bu yüzden Mozart, bir yandan mason simgeleriyle dolu Sihirli Flüt'ü yaratırken, öte yandan, bir başka başyapıtını, «Requiem»i bestelemiştir. Şurasını da belirtmeden geçmiyelim : Mozart birader, çağdaşı Joseph Haydn'ın aksine, locasının sürekli, çalışkan bir üyesiydi. Bunu, Mozart'ın, çeşitli Mason törenleri için yazdığı anlamlı, güzel müziklerden de anlamaktayız.

Sihirli Flüt'ün konusunu uzun uzadıya belirtmeme gerek yoktur sanıyorum. Bunu kardeşlerim, çeşitli kaynaklardan, bu arada Mimar Sinan dergimizden öğrenebilirler (2). Şurasını hatırlatmak isterim ki, bu operadaki bütün kişiler, Masonluğun bir yönünü simgelerler. Örneğin, olayın baş kişisi, Tamino, Saf

sevgi idealinin temsilcisidir. Bir başka deyişle, Masonluğa girmek isteyen, masonik deyimle, «harici» sıfatını taşıyan bir kimsedir. Sevgilisi güzel Pamina ile birlikte, operanın başından başlayarak, çeşitli sınavlardan geçer, sonunda Mason topluluğuna alınır. Bir yoruma göre Tamino, Masonluğa eğilimi olan Avusturya İmparatoru İkinci Joseph'i simgelemektedir. Sevgilisi Pamina ise, Avusturya halkının simgesidir. Operada sıra adının simgeleriye, Papageno ile Papagena adını taşıyan çifttir. Bunlar, yemek içmek, uyumak, gönül eğlendirmekten başka şey düşünmeyen, basit, içten, neşeli figürlerdir. Masonik sınavlardan onlar da geçerler ama, önlerinde açılan yolu, gerçeğin yolunu bir türlü anlamazlar, anlayamazlar. Operada Rahip olarak görev yapan Sarastro, iyiliğin, aydınlık düşüncelerin temsilcisidir. Sınavları o yönetir, bir başka deyişle, «Üstadı Muhterem»in simgesidir Sarastro. Bunların yanısıra, belirtmemiz gereken bir başka kişi de var : Gece Kraliçesi Astrofilammante. O da, tahmin etmek herhalde güç olmayacak, Avus-

(2) Mithat Fenmen : Mozart ve Masonluk (Sihirli Flüt Operası) Mimar Sinan Dergisi, Aralık 1968, sayı: 8 sf. 83-86.

turya İmparatoriçesi Maria Theresa'dır.

Operanın metin yazarı Emmanuel Schikaneder'in de, Mozart gibi, mason olduğunu belirterek, bu bölüme son verebiliriz.

Mason Törenleri İçin Yazılmış Müzikler

Masonluk ile müzik arasındaki ilişkileri inceleyen yapıtlarda Masonik müziğe ilişkin pek çok parçanın adı yer almaktadır. Daha Anderson Yasaları'nın yayınlandığı 1723 yılında, bu yasaların ekinde bir «Şarkılar Demeti» de yer alıyordu. Batı ülkelerinde son yıllarda, bu konuda birçok plağın yayınlandığını da görüyoruz. Bu plaklarda özellikle, 18 inci yüzyılın Masonik müziğinden örnekler yer almaktadır. Bu plaklardan bir tanesi, Türkiye piyasasında da satılmaktadır (3).

Mozart'ın, Masonik amaçlar için özel olarak yazdığı, küçüklü büyüklü on kadar beste var. Bunların tümü, «Eriştirme» gibi, «Yükselme» gibi törenlerde çalınıyor, törenlere anlam kazandırıyordu.

Mozart'ın dışında, onsekiz ve ondokuzuncu, bir oranda da yirminci yüzyıl bestecilerinden kimileri, masonik amaçlar için

müzikler bestelemişlerdir. Bunlara örnek olarak, çağdaş müzikolog Roger Cotte'un son yıllarda gerçekleştirdiği değerli araştırmalarla ortaya çıkardığı şu yapıtları sıralayalım :

M. Blavet (1700 - 1768) : Büyük Loca Marşı.

Anonim : Arlequin'in Eriştirilmesi.

J. - C. Naudot (17... - 1762) : Fran-Masonların Marşı.

Kalfaların Şarkısı.

Üstadların Şarkısı.

J. Ph. Rameau (1683 - 1764) : Yeni Eriştirilen Kardeşler İçin Şarkı.

H. J. Taskin (1779 - 1853) : Cenaze Kantatı.

L. N. Clerambault : «Franmasonlar» adlı kantat.

F. Giroust (1738 - 1799) : «Tufan», Mason cenaze ritüeli.

L. Van Beethoven (1770 - 1827) : Masonik Marş.

H. F. Himmel (1765 - 1814) : Mason Şarkısı.

(3) Mozart : Complete Masonic Music, Peter Maag yönetiminde Viyana Halk Operası ve solistleri. Turnabaout TV 34213-14 (2 plak)

Jean Sibelius (1864 - 1957) : Dinsel (ritüel) müzik.

New York Büyük Locası'na adanmıştır)

Cenaze Marşı.

Pierre-Max Dubois (1930) : Çağdaş Masonik Ritüeller Antolojisi.

Salt masonik amaçlar için bestelenmiş müzikler, kimileri için, «basit bir merak» olarak nitelendirilebilir. Aslında, bu tür müziklerin dikkatli bir kulakla dinlenmesi, masonik duyarlılığın özel bir takım yönlerini gösterme bakımından, yararlı olacaktır.

Mason Müzikçiler

Ünlü bestecilerden pek çoğunun, Masonlukla ilişki kurduğu bilinir. Bunlardan kimilerinin, örneğin Beethoven gibi, Rameau gibi çok ünlü iki ismin, «eriktirme» yoluyla Masonluğa alınmış olup olmadıkları pek kesin değildir ama, bu iki müzikçi ile birlikte sayacağımız aşağıdaki ünlü bestecilerin tümü, kardeşlik zincirine katılma mutluluğunu tatmışlardır :

Jean-Philippe Rameau (1683 - 1764) : Onsekizinci yüzyılda, Fransız müziğinin İtalyan ve Alman okullarının yanısıra parladığı dönemde en büyüklerden biri olarak beliriyor. «Hippolite

et Aricie», «Caston et Pollux» gibi operaları, «Les Indes Galantes» gibi sahne yapıtları ile, bugün de geniş ilgi topluyor. Masonluğa eriktirilip eriktirmediği kesinlikle belli değil ama, son yıllarda yapılan araştırmalarda, «Yeni Eriştirilmiş Kardeşler İçin Şarkı» adlı bestesi bulunmuş.

Francesco Geminiani (1687 - 1762) : İtalyan «settecento»sunun en öndeki isimlerinden. Concerto Grosso'ları ile ünlü.

Joseph Haydn (1732 - 1809) : Klasik senfoninin öncüsü. Eritildikten sonra, locasına devamı bir hayli düzensiz olmuş. «Yaratılış» adlı oratoryosunu pekâlâ, masonik müzikler arasında sayabiliriz.

Johann Christian Bach (1735 - 1782) : Büyük Bach'ın oğullarından. Londra'da 235 numaralı «Dokuz Müz» Locasının üyesi olmuş.

L. van Beethoven (1770 - 1827) : Bütün zamanların bu en büyük bestecisinin, masonluğa eriktirildiğini kanıtlayan herhangi bir belge bulunamamış. Schiller'in «Neşeye Övgü» şilrini bir senfoninin son bölümü olarak düşünen, «Fidelio» gibi insancıl bir konuyu kocaman bir opera haline getiren koca Beethoven'ın, son zamanlarda bulunmuş

bir «Masonik Marş»ın da bestecisi olduğunu düşünmek, ilginç gelmiyor mu?

Luigi Cherubini (1760 - 1842) : Floransa'lı, sonradan fransız uyruğuna geçmiş bir opera bestecisi. Dinsel yapıtları, özellikle iki «Requiem»i ile tanınıyor.

F. A. Boieldieu (1775 - 1834) : Fransız operasına, İtalyan ve Alman okullarının yanısıra kişilik kazandırmaya çalışanlardan. Son zamanlarda, ünlü müzikçi Nicanor Zabaleta'nın dünyaya tanıttığı, olağanüstü bir «Arp Konçertosu»nun yaratıcısı.

G. Meyerbeer (1791 - 1864) : Fransa'da, İtalyan okulu opera türünün temsilcilerinden.

Nicolo Paganini (1782 - 1840) : Geçen yüzyılın başlarında, inanılmaz virtüözlüğü ile efsaneleşen kemancı, aynı zamanda keman edebiyatının en ünlü bestecilerinden biri. 1808 yılının 27 aralık günü, İtalya Büyük Locası'nın tanışma ve dostluk ilişkileri kurması nedeniyle, Lancetti adlı kardeşin sözlerini yazdığı masonik bir marş bestelediği, tören sırasında bu marşı çaldırarak, töreni yönettiği biliniyor. Henri Vieuxtemps (1820 - 1881): Keman edebiyatının en güzel konçertolarından birkaçının yaratıcısı.

Arrigo Boito (1842 - 1918) : İtalyan opera ve libretto yaratıcısı. Verdi'nin yakın çalışma arkadaşı.

Franz Liszt (1811 - 1886) : Macar asıllı piyanist-besteci. Ömrünün son yıllarında kendini tümüyle dine adanmış, ünü bugün de çok yaygın bir sanatçı.

Modest Musorgski (1839 - 1881): «Rus Beşleri» adıyla bilinen grubun üyelerinden. Müziği derinliğine bilmediği, asıl mesleği askerlik olduğu halde, büyük başyapıtlar yaratmış. «Boris Godunov», «Kovaçına» adlı iki operası, çağının rus ruhunu büyük başarı ile yaşatan, olağanüstü yapıtlar.

Richard Wagner (1813 - 1883) : Büyük Alman opera bestecisi. Yaşadığı kent, Bayreuth, bugün de, çağımızın en önemli müzik şölenlerinin yuvası olarak tanınıyor.

Giacomo Puccini (1858 - 1924) : İtalyan gerçekçi (verist) opera akımının en önemli temsilcisi. «La Boheme» gibi, «Madame Butterfly» gibi, «Turandot» gibi büyük operaların yaratıcısı.

Jean Sibelius (1865 - 1957) : Çağımızın en büyük Mason bestecisi. Finlandiya'nın kahramanlık simgesi olan, aynı adla anılan büyük senfonik şiirin yaratıcısı. Bu büyük adam, Fin-

landiya sovyetlerin elindeyken, New York Büyük üstadı tarafından, 18 ağustos 1922'de, yirmialtı yurttaşı ile birlikte masonluğa alındı. O Finlandiyalı kardeşler, sovyetlerin ülkelerinden çekilmesi üzerine, Finlandiya Büyük Locası'nı kurdular. Sibelius, bu Büyük Locanın uzun yıllar Büyük Organist'i oldu. Büyük besteci ayrıca, Helsinki'deki 1 numaralı «Suomi» Locasının da kurucularındandır.

Üçyüz yıllık müzik tarihinin Masonik yönden, oldukça yüzeyde kalan araştırılmasının sonuçları işte bunlardır, kardeşlerim. Bu ilk yaklaşımı, eksiklerini giderek, daha bütün bir çalışma içinde sunmak, bilmiyorum hangi mutlu kardeşimize kismet olacak? Ben, söyleşimizi bitirmeden, müzikle ilgileri yönünden oldukça ilginç birkaç kardeşin adını anmak istiyorum. Bunlardan birincisi, Fransız Ulusal Marşı «La Marseillaise»in bestecisi, Claude-Joseph Rouget de Lisle (1760 - 1836). «Les Freres Discrets» (Sır Kardeşleri) locasının üyesi. Sonra sırada, William Gilbert (1836 - 1911) ve Sir Arthur Sullivan (1842 - 1900) adlı, birbirinden ayrılmaz iki operet yaratıcısı var. Birincisi metin yazarı, ikincisi besteci. «Mikado», «Gondolcular»,

«Prenses İda» gibi operetleriyle, geçen yüzyıl sonu İngiltere'sine iyimserlik, mutluluk vermişler. Bir de Amerikalı hafif müzik yaratıcısı : İrving Berlin. Vodvil şarkıları, «Ziegfield Follies» gibi pek ünlü revüleriyle tanınıyor.

Türk Mason tarihi içinde, kardeşlik halkasına katılmış ünlü müzikçiler kimlerdir? Ben, ilk araştırmalarım sırasında, çağdaş Türk Müzik Evrimine katkısı olan iki büyük müzikçimizin adlarını saptadım : Mesut Cemil Tel (1902 - 1963) ile Nurullah Şevket Taşkıran (1901 - 1952). Birincisi, hem geleneksel Türk müziğini, hem de batı müzik tekniğini yakından tanıyan, özellikle radyolarımızdaki çalışmaları, yaratıcılığı ile tanınan bir üstadımız. 1 Mayıs 1952'de Ülkü Locası'nda eriştirilmiş. İkincisi, büyük bir opera sanatçısı. İlk opera temsillerimizin, Tosca'ların, Fidelio'ların, Mme Butterfly'ların yaratılmasında en büyük paylardan biri onun. 24 Mayıs 1951'de, ölümünden pek kısa zaman önce kardeşler arasına girmiş, Ankara'daki Yükseliş Locasına alınmış. İkisini de burada saygı ile anıyorum.

Müzik ile Masonluk arasındaki ilişkileri birkaç yönden inceleme amacı ile hazırladığım bu küçük çalışmayı, hoşgörünüze

siğınarak, sizlere sunmak istedim. Daha önce de belirttiğim gibi, bu bir ilk yaklaşımdır, basit bir derlemedir. Bütünlenmesini ilgili kardeşlerimden bekliyorum. Çalışmamın hazırlanması sırasında, iki değerli üstadımızın, Sahir Erman ile Suha Umur'un, Mimar Sinan'da yayınlanmış, bugün de yayınlan-

makta olan «Ünlü Masonlar» adlı değerli çalışmalarından, ayrıca, Rahmetli Hayrullah Ors üstadımızla Suha Umur'un birlikte hazırladıkları «Bazı Meşhur Masonlar» başlıklı kitapçıktan büyük ölçüde yararlandım. Üstadlarımızı burada ne denli özsem azdır.

XXI. Yüzyıla Bakarken

Reşat ATABEK

İlim adamları, mühendisler, tabipler, bioloğlar, işletmeciler, mimarlar, şehirciler XXI. Yüzyılın yaşam kadrosunu hazırlamaktadırlar. Bu kadroda çocuklarımız sorunlarını çözmeğe çalışacaklardır. Yü- kümlülüklerinin hafif olmayacağını tahmin etmekte zahmet çekme- mekteyiz. Hazırlanan bu kadroda yaşayacakların karşılaştıkları güçlükleri yenmek, güvençlerini arttırmak, yaşam zevklerini inkişaf ettirmek için acaba bir şey yapabilir miyiz, yapmalı mıyız?

XXI. yüzyıl kadrosunu hazırlayan kişiler yanında, bu kadroda yaşayacak olanların muhtemel ruh haletleri üzerinde eğilmek gere-

kir. XX. yüzyılda varlığı tespit edilen toplumsal görüşlerin bir çoğunda değişiklikler kısmen olsun belirmiştir. Bir çok kurallar, bir çok tabular yıkılmış, ancak bunlarla birlikte inanç, huzur verici bir çok gelenekler de geçerliliğini yitirmiş bulunmaktadır.

XX. yüzyıl kentleşme, sanayileşme yüzyılıdır. Bu akım kişiyi daha paralı, maddi yönden daha kudretli, fakat daha yalnız kılmıştır. Özgürlük alanında bir çok ülkelerde bir çok aşamalar sağlanmış ise de, sağlanan özgürlüklerin arkasında muhtelif nevi esaretlerin zühur ettiği de gözükmiştir. Eşitlik için verilen savaşın da tatmin edici bir sonuç vermediği bir gerçektir.

Yüzyıllar boyu kişi kadere boyun eğmeğe alışmış ve her sorunun çözümü için Tanrıya dönerek, yardımını niyaz etmeğe yönelmiştir. XX. yüzyılda, kader yerine mutluluk ve ıstırap ikiliği kaim oldu. Kişi kaderini yapmağa, kaderini değiştirmeye yöneldi ve bunun sonucu olarak mutlu olma çabasına koyuldu. Ayrıca beklemeğe de sabrı olmadığı için, bir an önce ve en kısa yoldan mutlu olmak istedi. Ancak kişi mutluluk peşinde koşarken mutsuzluk, huzursuzlukla da karşı karşıya geldi.

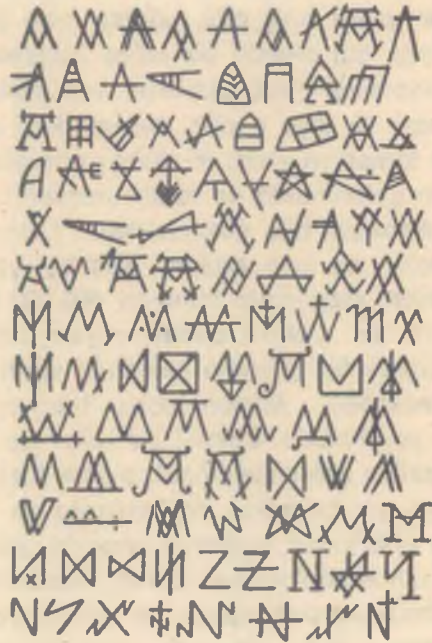
Kanımca gelecek kuşakların ruhsal sorunlarına ciddiyetle eğilmek, gerekli çalışmaları sürdürmek ve pek farklı bir çevre içinde yaşama zorunda kalacak yeni kuşakların kişiliğinin inkişafına yardımcı olmak, gerekir.

Geleceğin sorunlarını çözmek için çaba sarf ederken, eskimiş, geçerliliğini kayıp etmiş muayyen müesseseleri değiştirmek veya bunları terk etmek ve bunlara tarihin bir sahifesi olarak bakmak zorunluluğu vardır. Ancak unutmamak gerekir ki kişi her zaman, bilinci ve bilinç altı ile geçmişe bağlıdır. Geçmişten tam bir kopma bahis konusu olamaz, bu nedenle de geleceği hazırlamak çabası içinde, insanlık tarihini teşkil eden ağacın sağlam gövdesini zedelememek, yeni filizleri dikkat ve ilgi ile korumak, ancak kurumuş dalları da zamanında budamak gerekir.

Kişinin olgunluğunu ön planda değerlendirmek amacını güden masonluk, XX. yüzyılın ikinci yarısında özel bir yükümlülük taşımakta-

dır. Bu sahada sağlanan gayretlere rağmen gerekli veçh üzere ödevin yerine getirilip getirilmediği sual edilebilir. Toplumda değişiklik göze batır şekilde ilgi çekicidir ve yakın gelecekte bunun da artacağı kuşku götürmemektedir. Biolojik konularda bilhassa beliren büyük aşamalar, yeni kuşakların ne gibi önemli sorunlarla karşı karşıya kalacağını artık açık bir şekilde dile getirmektedir. Geleneklerine, şekil ve nizamlarına olağan üstü bağlı bulunan masonluk, yeni değişiklikler temposuna nasıl intibak edebilecektir? Acaba felsefesinin ana kurallarını tespit edip bunlara da bazen yeni bir düzen vererek, değişen kişiyi, değişikliğe ters düşmemek üzere olgunlaştırmağa gayret etmekte yarar, hatta zaruret yok mudur? Sulh ve saadet mabeti inşa kuralında ısrarlı olmakla beraber, mabedin planında, mabedin inşasında kullanılan malzemede değişik olanaklar ile ilgilenmemek mümkün değildir. Pariste XIII. yüzyılı canlandıran Gotik Kilisenin bitişiğinde, tamamen başka bir alemden, yıldızlardan haber getirir imiş gibi, gökten inen bir aracı andıran «Centre Beaubourg» adı altında bir müze kurulmuş bulunmaktadır. Gotik Kilise içe kapalılığı ifade etmekte, inşa edilen yeni müze yapıtı ise, tam manası ile dışa dönük, ışık merkezi olarak gözükmektedir. Bir birinden tamamen farklı iki dünya görüşünün sembolü olan iki yapıt yan yana bulunmakta ve farklı alemlerin gerçeklerinin yan yana geçerli olabileceğini dile getirmektedir. Orta çağ masonlarının ilgi, bilgi ve inançları ile inşa ettikleri Kilisenin yanında halka açık her an ele alınabilen, meydanda bulunan 400.000 kitabı, 350.000 di-apozitif koleksiyonu ile, Centre Beaubourg'da, birbirlerine dostça bakmakta ve müşterek bir gayretle geleceğe yardımcı olmakta, yeni kuşakları hazırlamaktadır. Mason locları ham taşın yontulmasına olumlu bir ortam yaratmakla, önemli bir ödev ifa etmekle beraber, daha esaslı bir şekilde geleceğe dönük olarak kişiyi olgunlaştırmakla, yeni toplumlara ışık tutmakla, toplumlarda ve kişilerde husule gelen düğümlerin çözümüne yardımcı olmakla yükümlü değildir? Önemli olan bu amacın sağlanması için de, bazen köhneleşmiş şartlanmalardan sıyrılmak zorunluluğunu da kabullenmek gerekir. Mason toplumu, eskiden olduğu gibi aydın görüşlü olmak, gerçeği aramak, gerçekçi olmak, sorunların geleceğini sezerek çözümüne yardımcı olmak zorundadır. Doğudan gelen ışık gözlerimizi ancak bu suretle kamaştırabilecektir. Her birimiz kendimizi ve çevremizi XXI. yüzyıla hazırlamalıyız.

Mason topluluğu tüm kuvvetleri ile XXI. yüzyıl sorunlarına dönük çalışmalara cesaretle girişmelidir, aksi takdirde, ağır sorumluluk omuzlarımıza çöker, hüsrana husule gelir.

Azim Mahfeli ile ilgili Belgeler

Şuha UMUR

Mişel Margulies K.'in bu sayıdaki «Müstakil Türk Masonluğu, Yüksek Azim Mahfeli» adı altında ve gayrimuntazam bir teşekkülden bahseden yazısı ile ilgili olarak iki belge yayınlıyoruz :

— Azim Mahfelinin kendi kendisini kapatma kararı aldığı son celsesinin tersimatı,

— Basına akseden bu hadise için 4 mayıs 1932 tarihli «Vakit»

gazetesinde çıkan haber.

Azim Mahfeli son celsesi tersimatı.—

Muvazzafin: Üstat muh. A. Nehri B. - Naz. Ev. M. Emin B. - Naz. Sa. Esat Hami B. - Hat. Mithat Sadullah B. - Kâ. İbrahim Şükrü B. - Haz. Yusuf Ziya B. - Em. Has. Hayri B. - Muhak.

Asım B. - Teş. Aptullah Servet B. - Muha. Hayri Değirmenci B. Azay, Amile : Sait Demir, Kemal Nuri, Duşa, Necmettin, Mehmet Sait, Ahmet Nurj, İbrahim Etem, Çınaryan, Tahsin Hamdi, Rauf, Saim, Ali Servet, Cevdet Hıfzı, Galip Fikri, Kemal Sadık, İlhami, Sezai, İhsan Ali, Zekerliya, Vahram Ekmekçyan, Vedat Ziya, Ali Rıza, Adnan, Cevat, İsmail Hakkı, Niyazi Servet, İsmail Hakkı Biraderler.

Şehri Kanunu saninin 11 inci pazartesi günü senelik intihabat icrası için bilumum Mahfil Biraderlere alelusul davetnameler yazılmıştı. Tarihi mezkurda Azim Mahfili Muhteremi evlatları biliçtima balada esamisi muharrer muvazzafin ve azayi amile Biraderler hazır oldukları halde celse açılmış ve muamelatı umumiyeeye iptidar edileceği zaman İbrahim Birader tarafından makamı riyasete hitaben berveçhizir beyanatta bulunuldu, «Üstadı Muhterem! İntihabata müteallik «33» imzalı ve müstaceliyeti ifade eden bir tahririm vardır. Makamı alilerine taktim ediyorum. Evelemlirde bunun kiraetini talep ederim» dedi. Ve tahriri mezkur Üstadı Muhterem tarafından Katip Biradere tevdi edildi ve okutturuldu. Meal ve mündericatı geçenlerde Maşrıki Azam

Heyeti Daimesi tarafından tertip edilen ve Heyeti umumiyeeden geçirilen madde'i muaddele «Ki; iki seneden fazla bir sene geçmedikçe bir mahfilde Üstatlık intihabının kabil olamayacağını mubindir.» Bu madde Azim mahfili Evlatlarının serbestii vicdan ve kanaatlerine bizatihi tahakküm ve takyit mahiyetinde bulunduğundan Masonluk akidesiyle hiç bir surette te'lif edilmeyen mezkur madde dolayısıyla çalışmak imkanına muvaffakiyet husulünü kat'iyen zan etmeyen Azim Mahfili evlatları vakti merhununa talikan Mahfilin muvakkaten uykuya yatırılması beyanından ibaretti. Bunun üzerine Üstadı Muhterem tarafından sözün serbestisi ilan edildi. Bu bapta hayli mubahaseseler cereyan ettikten sonra kifayeti müzakere teklifinde bulunuldu. Hatibin mütaleası alındıktan sonra kifayeti müzakere teklifi araya vaz edildi. «37» mevcuttan «28» ile kifayeti müzakere kabul edildi. Ve keزالik mündericatı tahrir dahi Hatibin mütalası alındıktan sonra arayı umumiye vaz olundukta keزالik «37» mevcuttan «30» mevcutla mahfili Alinin muvakkaten set ve tatill vucubu tahtı karara alındı. Atiyen Mahfili Alinin ve Biraderlerin muhafaza'i hukuğu için iktiza eden muamelelerin icrası zımında Üstadı

Muhtereme Salahiyeti Kamile ve katiye verildi. Üstadı Muhteremin bir hitabesini müteakıp mahfili Ali Üstadı Muhterem tarafından muvakkaten set ve tatil edildi.

11.1.1932

Hat.: N.

(İmza)

Y. Ziya

Üs.: Muh.:

(İmza)

A. Nehrî

Ka.:

(İmza)

İbrahim

(İmâlâ aynen muhafaza edilmiş tir)

Vakit Gazetesi 4 Mayıs 1932.—

MASONLAR ARASINDA

**SON HADİSE NASIL ÇIKTI,
MAHİYETİ NEDİR?**

**YENİ HAREKETİN BAŞINDA
«GAYRI MUNTAZAM»
İLAN OLUNAN
MASONLAR VARMIŞ.....**

Bir kaç gün evvel Türkiye'de Masonlar teşkilâtına dahil olanlardan bir kısmının ayrılarak Millî bir mahfel vücuda getirmek istediklerini ve vilayetten yeni teşekkül için müsaade aldıklarını ilk defa yazmıştık.

Bunun etrafında iki gündür bir hayli neşriyat ve dedikodu

yapılmaktadır. Fakat ne ayrılanlar Türk meşriki azamından, neye ayrıldıklarını açıkça söylüyorlar, ne de ayrılanlar dedikoduya nihayet verecek beyanatta bulunuyorlar.

Muharrir arkadaşlarımızdan birini bu işe memur ettik arkadaşımıza anlatılan ilk nokta, hadisenin esas hatlarını öğrendi.

İki tarafla temas eden arkadaşımız, anlatılan ilk nokta hadisenin Türkiye Masonluğunda «ikilik» hasıl olduğunu ifade edecek bir hadise olmadığıdır. Böyle bir hadisenin vukuu için Türkiye Masonlarından mühim bir heyetin bugünkü meşriki âzamdan ayrılarak başka bir teşekkül vücuda getirmeleri lâzımdı.

Vuku bulan hadise şundan ibarettir :

Türkiye Masonluğu, kendisine mensup bir mahafilin masonluk nizamına uymıyan bir takım hareketlerde bulunduğunu anlamış, bunun üzerine bu mahafeli muhakemeye karar vermiştir. Bunun üzerine inceden inceye tahkikat yapmış, mahafil azasının hepsi isticvap edilmiş, ve neticede bu mahafilin seddine, bu mahafile mensup bazı zevatın masonluktan ihracına, mahafil azasının gayri munta-

zam sayılmasına karar verilmiştir.

Mason nizamına göre, Masonluktan ihraç olunan bir mason başka hiç bir mahfel tarafından kabul olunmaz ve hiç bir veçhile Mason sayılmaz. Böyle bir zatın Masonluk namına her hangi bir harekette bulunması için, yeniden Masonluğa intisap etmesi lâzımdır. Aksi takdirde onun bu hareketini hiç bir Mason tanımaz ve onunla teşriki mesai etmez.

«Gayrı muntazam» ilân olunan Masonların üzerinden «gayrı muntazamlık» kaldırılırsa, bunlar yeniden mahfellerine devam edebilirler.

Bugünkü Türkiye meşriki âzamı haiz olduğu selâhiyeti kullanarak kendisine mensup bir mahfeli seddettiğinden, bu mahfel ortadan kalkmış sayılır. Gene Türkiye meşriki âzamı kendisine mensup ve onun mahfellerinde çalışan bazı azayı Masonluktan ihraç ettiği için bu zevatın Türkiye Masonluğuyla bir alâkaları kalmamıştır.

Ve onları Mason sayacak bir kimse yoktur.

Türkiye meşriki âzami tarafından seddolunan ve bazı zevatın teşebbüsüyle yeniden tesisi mevzuu bahsolan âzim mahfelinin vaziyeti, bundan ibarettir.

Bütün Türkiye'deki Mason mahfellerine hâkim olan Türkiye meşriki mahfellerden birinin Masonluk nizamına muhalif harekette bulunduğunu görmüş ve bu mahfeli sedde karar vermiştir. Nitekim daha evvel de bazı mahfeller aynı şekilde seddedilmiş, meşrikin hükmü itaatle kabul olunmuştur.

Meselenin bir cephesi budur ve söylendiğine göre, Türkiye meşrikinin ve Türk Masonlarından yüzde doksan dokuzu bu hadiseyi, bu şekilde telakki etmektedirler.

Buna mukabil öteki tarafın noktai nazarına gelince?

Yeni Mason Locasının müessislerinden olan Ahmet Nehri bey şu fikirleri serdediyor :

«Bizim teşkil ettiğimiz müstakil Mason loca hakkında suitefeh-hümüdaî gayrı vaki haberlere tesadüf ediyoruz. Evvela biz bu teşekkülü Türkiye Masonluğun kozmopolist saha ve cereyanından kurtarmak için yaptık. Türk harsını kabul etmiş ve sıfatı matlûbeyi haiz gayrı müslim her vatandaşın cemiyetimize her an için girmek hakkıdır.»

Nehri beyin bu sözleri hars milliyetin esas ittihaz eden bir Masonluğa taraftar olduğunu göstermektedir. Acaba Türk Ma-

sonluđu bu esastan inhiraf etmiş midir?

Meseleyle meşgul olan muharririmiz bu nokta hakkında da tetkikatta bulunmuş ve kendisine şu sözler söylenmiştir :

«Türkiye meşriki âzamına mensup Masonların kahir ekseriyeti, fazilet ve meziyeti müsellemler halis Türklere ve Türk vatan-daşlarından müteşekkildir. Türk Masonluğu evvelâ öz vatana

mukayyet olmak için insanî ve vatânî vazifesini ifaya çalışmaktadır.

Türk Masonluğu millî menfaatler hususunda son derece hassastır. Ve onun her dakika alni açıktır.

Elhasıl, yeni loca tesisini bir iltirak mahiyetinde telâkkiye imkanı yoktur.

Ve yeni mahfelin muvaffak olması da mümkün değildir.

L. Larda Verilen Masonik Konferanslar

A — İSTANBUL VÂDİSİ (Mart - Haziran 1979)

Loca	Konferansı verenln adı :	Konu	Tarih
Kültür	Ragıp Yelkenci	Masonik prensipler	13.4.1979
»	Halûk Kulen	M.:ik Ritüelimizin simgeleri	8.6.1979
Kardeşlik	Suha Umur	1948-1965 yıllarında Türk Masonluğu	19.4.1979
»	Necdet Tanfer Hem.:	Bir Mason eşinin his ve görevleri	17.5.1979
Hürriyet	F. Can Gelendost	Mimar Sinan Dergisi üzerine	20.3.1979
»	Salim Risa Kirkpınar	«Mason sırrı» Fransız radyosunda yapılan bir konuşmadan	29.5.1979

Loca	Konferansı veren adı :	Konu	Tarih
Sevgi	Aydın Bilge	Türkiye'de Masonluk oluşumu	18.6.1979
Atlas	A. Bölükbaşı	Ferdin Hak ve Hürriyetleri	18.4.1979
»	Nedim Yahya	Batı Avrupa ülkelerinde F. M. nin genel görünümü	12.5.1979
Müşavat	Mişel Margulies	«1932 Azim Muh. Mah. olayı»	23.3.1979
Libertas	Mithat Cın	Şahsiyet bulmak ve Masonluk	9.5.1979
Ahenk	İsmail İşmen	Kaybolan dünya, kaybolan doğa ve kaybolan insanlık	4.4.1979
»	Tayfur Tarhan	Mozart K.:in hayatı	11.4.1979
»	Sahir Erman	Masonluğa yöneltilen tenkidler	25.4.1979
»	Faruk Erengül	Sükût	23.5.1979
Fazilet	Mehmet Süzer	Bektaşilik ve Masonluk	8.5.1979
»	T. Seza Manizade	Operatif ve Spekülâtif Masonluk	22.5.1979
Erenler	Adın Uluyazman	Freud B.:	6.4.1979
»	Ahmet Akkan	Tarih boyunca gizli dernek- ler ve mezhepler	4.5.1979
»	Koray Darga	«André Chenier»	1.6.1979
Delta	Sahir Erman	Masonluğa yapılan bazı tenkitler	7.5.1979
S. Dostlar	Henri Russo	Masonluk ruhu	22.3.1979
»	Doğan Alaloğlu	Sevgi	22.3.1979
»	Şarık Akyol	Tolerans	3.5.1979

Loca	Konferansı veren'in adı :	Konu	Tarih
Ülke	Hatîf Öge		
	Nejat Atahan	Hakikat	12.6.1979
Humanitas	Midat Benhaim	«Templiers» Şövalyeleri	10.4.1979
»	Nedim Karako	Masonluk aleyhindeki fikirler	24.4.1979
»	Kemal Türen	Anderson Nizamnamelerine toplu bakış	22.5.1979
Hulus	Konstantin Doyko	Sokrat Aramızda	28.3.1979
»	Yorgi Vakalopulo	Antizam hakkında	25.4.1979
Freedom	Halûk Bilek	Leo Taxil-Masonluk düşmanı bir Mason	24.5.1979
Devrim	Atakan Ural	Sevgi	21.3.1979
»	Vehbi Cın	Operatif M.: tarihçe	30.5.1979
Pınar	Macit Erbudak	Spekülâtif Masonluğun kökeni, Benzerlikler, Yakıştırmalar	3.4.1979
»	Tarhan Özgökmen	Masonluk öncesi ve başlarında İngiltere	17.4.1979
»	Fikret Çeltikçi	Fransız devrimi ve Masonluk	15.5.1979
Sevenler	Reşit Ata	Londra'daki Büyük Mabedin projeksiyonla tanıtılması	30.3.1979
»	Faruk Keskinel	Büyük piramit ve geometri	27.4.1979
»	Müfit Sanan	Amerika'da Masonik çalışmalar	25.5.1979
Üçgen	Turan Yeşilkaya	M.: ilk ilkeler, gelenekler ve kurallar	23.3.1979

Loca	Konferansı verenln adı :	Konu	Tarih
Üçgen	Muhittin Tantuğ	Masonluğun dünyadaki yeri, felsefesi ve görüşü	6.4.1979
»	Özkan Kaymak	Masonluğun huzur reçetesi : Kendini bilmek	4.5.1979
Üçışık	Reşit Ata	Projeksiyonla İng. Bü.: Lo.: sının tanıtılması	7.5.1979
»	Yaşar İksavaş	Eriştirme Töreni	9.4.1979
Gün	Nejat Atahan	Landmarklar	21.3.1979
»	Nejat Atahan	İlk Masonik bilgiler	18.4.1979
»	Nüzhet Semi	Eylem ve Masonluğumuz	16.5.1979
»	Çetin Yıldırımakin	Masonluğumuz ve Hemşirelerimiz	30.5.1979
»	Sahir Erman	Masonluğun geleneksel görevi	13.6.1979
Özlem	Erdoğan Karakoyunlu	Bektaşlılıkte tekrış	16.4.1979
Başak	Argun Berker	NAR	29.3.1979
Piramit	Ömer Faruk Kurt	Voltaire K. imizin fikir yapısı ve felsefesi	30.3.1979

B — ANKARA VÂDİSİ :

Doğuş	Samî Dural	G konusunda bir kalfa denemesi	13.3.1979
»	Hüsamettin Aral	Eski mükellefiyetler ve Landmarklar	27.3.1979
»	Arıkan Gültan	Almanyadaki Locaların masonik faaliyetleri hakkında izlenimler	24.4.1979

Loca	Konferansı verenln adı :	Konu	Tarih
Doğuş	Rasim Adasal	Yalnızlık psikolojisi ve Masonluk	24.4.1979
»	Cevat Memduh Altar	Üs.: Muh.: evrensel değeri ve nitelikleri	8.5.1979
»	Oktay Dizdaroğlu	Tekris intibalarının nitelliği ve değerlendirilmesi	22.5.1979
Yükseliş	Erdem Yormuk	Güzellik kavramı ve masonluk	1.3.1979
»	Özdemir Alaçam	Hoşgörü, hoşgörüssüzlüğü ile karşılayabilir mi?	17.5.1979
»	A. Karamanoğlu	Ev.: U.: Mi.: kavramı ile tek Tanrıllı dinlerdeki Tanrı kavramı arasındaki ilişki nedir?	17.5.1979
»	Rasim Yıldız	Masonluk ve ahlâk	31.5.1979
»	Ertan Cireli	Masonluğun doğuş nedenleri	7.6.1979
»	Volkan Güneri	Masonun ve Masonluğun toplumsal sorunları nedir?	7.6.1979
»	Cahit Şaher	Düşüncenin evrimi ve Masonik düşünce kavramı	7.6.1979
İnanış	Yavuz Hakman	İNANIŞ Lo.: sınıfın tarihî gelişimi	4.6.1979
Bilgi	Münir Berik	Masonluk üzerine	21.3.1979
»	Cevat Memduh Altar	104 yıl önceki bir eleştirmenin izlenimleri	18.4.1979
Barış	Engin Sansa	Ahlâk	19.3.1979

Loca	Konferansı verenin adı :	Konu	Tarih
Bariş	Georges Julier	İsviçre'de Masonluk	16.4.1979
»	Kohen Erkip	Fransız Masonluğu hakkında	21.5.1979
Dikmen	Nüvit Osmay	Huzur-u Kalp	19.4.1979
Yıldız	Fethi Olcay	Masonluğun sosyal yönü	12.4.1979
»	M. Necmi Söker	Sevgi ve hoşgörü	10.5.1979
»	Altay Birand	Mason adabı	24.5.1979
»	M. Baray	Loncalar-Mason Locaları	14.6.1979
Çankaya	Kutlu Payaslıoğlu	Şöhret ve tevazu	23.3.1979
»	Cevat Dinçtürk	Hipokrat yemininin Masonik yönleri	30.3.1979
»	Emin Gürol	Nar ve sayvan	27.4.1979
Arayış	Orhun Altinel	Sütunlar	27.3.1979
»	Çokşen Zerenler	Sembolizm	24.4.1979
»	Çokşen Zerenler	Sembolizm II. Bölüm	29.5.1979
»	Gürsun Savut	Dereceler	5.6.1979
Üçgül	Safai İnal, Bülent Özenen, Aykut Mutlu, İnal Uşşaklı	Masonik hedefleri ve gerçekler	28.3.1979
Çağ	Tuncay Kesim	Masonik özümleme	14.3.1979
»	Ülkü Angılı	Sosyal yaşamımız ve Masonluk	28.3.1979
»	İbrahim Ertrak	Kuruluş yıldönümü	9.6.1979
G. Mimarları	Ömer Özek	Localar Genel Tüzüğündeki çelişkiler	3.4.1979

Loca	Konferansı verenın adı :	Konu	Tarih
G. Mimarları	Nezih Suner	Masonluktan ayrılış nedenleri	17.4.1979
Eşitlik	Can Arpaç	EŞİTLİK LO.: sınıfın kuruluş yıldönümünü dolayısıyla	27.3.1979
Yunus Emre	Şekûr Öktem	Neyiz, ne olmalıyız?	21.3.1979
»	Metin Ülgüray	Yunus Emre'nin ışığında Masonluk	15.5.1979
»	Savaş Akhan	Yunus Emre'nin ışığında Masonluk	6.6.1979

C — İZMİR VADİSİ :

İzmir	Şevki Dinçer	Mevlana hakkında söyleşi	1.3.1979
»	Reha Erdur	Kardeşler beni öyle tanır	15.3.1979
»	Erdoğan Akdeniz	Masonluk ve sevgi	15.3.1979
»	Albert Arditti	Müziğin sembolizması	29.3.1979
»	Musa Kâzım Akgül	Masonluk ve ahlâk	12.4.1979
»	Hasan Ulseri	Darbeler	10.5.1979
»	Murat Erdilm	Ahillik	21.6.1979
Nur	Arda Aykanat	Beyaz Eldiven	6.3.1979
»	M. Gökarp	Sevgi	6.3.1979
»	Ergenekon Öz	Masonik düşünceler	29.5.1979
»	Mehmet Cemal Özkoç	Tekrîs intibaları	26.6.1979
Promethee	Albert Arditti	Müziğin sembolizması	14.3.1979
»	Çetin Toktay	Konfçius	28.3.1979
Gönül	Özgür Tütüncüoğlu	Fazilet	19.4.1979
»	Erdoğan Özcan	Doğruluk	3.5.1979

Loca	Konferansı veren in adı :	Konu	Tarih
Gönül	Remzi Özşendil	Yunus Emre ve İnsanlık sevgisi	3.5.1979
»	Ö. Faruk Göçük	Dostluk	14.6.1979
Ümit	Mustafa Kafescioğlu	Sevgi	30.3.1979
»	Naci Gündoğdu	Evrenin Ulu Mimarı	27.3.1979
Ephesus	Nejat Gürsel	İnsan nasıl Mason olur	30.5.1979
Eylem	Erdal Keskiner	Ketûmiyet	5.3.1979
»	Ünal Uslu	Hürriyet	12.3.1979
»	Şadan Gökovalı	Vefa	26.3.1979
»	Doğan Zıhnalı	Tevazu	9.4.1979
»	Orhan Bülbül	Fedakârlık	9.4.1979
»	Ömür Baştuğ	Tekris intibalarım	16.4.1979
»	Yusuf Bedeloğlu	Hoşgörü	14.5.1979

Mimar Sinan ' dan Haberler

Mimar Sinan M. L., dergimizde yer alan yazıların adlarının İngilizce olarak derginin arka kapığında belirtilmesine ve bu yazıların İngilizce bir özetinin ayrı sahife halinde dergiye konulmasına ve her hangi bir yazının İngilizce, Fransızca veya Almanca tam tercümesi istendiğinde bunun da yapılıp isteyen yaban-

cı L. ya gönderilmesine karar vermiş ve 31. sayımızdan itibaren bu uygulamaya başlanmıştır. Bu suretle Mimar Sinan Dergisi bütün muntazam yabancı B. L. lara gönderilecek ve Türk Masonluğunun fikrî çalışmasının tanıtılmasına hizmet edilecektir.

California B. Üs. nın mesajı :

«Hürriyet bedava değildir; doğum hediyesi de değildir. Hürriyete ihtimam göstermek, onun için savaşmak ve onu hak etmek gerekir. Hürriyet meşalesi her nesle devredilir, ve onun elinde, alev daha da parlar veya nuru azalır. Amerika Birleşik Devletleri Anayasasını yazanlar, bu belgeyi «Novus ordo seculorum» yani -Çağların yeni düzeni- diye adlandırmışlardır. Haddizatında Anayasa sahiden yeni bir düzen idi, ve bugün bile öyledir. Memleketimizdeki Masonlar her zaman en yüksek milliyetçilik ideallerini desteklemişler; ve hem öğretileri, hem de yaşama şekilleri ile hürriyet alevini kayıtsızlığın tehlikeli rüzgârlarından korumuşlardır.

İlk Amerikan Anayasa bayramında, aralarında birçok Mason bulunan bir grup cesur insan «hayatlarını, servetlerini ve mukaddes şereflerini» insanlığın özgürlüğüne adanmışlardı. Bizler daha azını yapabiliirmiyiz?» (California B. L., B. Ü. Donald B. Mecraw K. in mesajından-

California Freemason, Güz 979, sah. 178).

California B. L. nın kararları :

California B. L.'sının 12 Ekim 1978 tarihli 129'uncu Genel Kurulunda alınan kararlardan bazıları şunlardır :

«6.— Shriner olabilmek için ilk şart muntazam Mason olmaktır. Bu dernek tüzüğünde «Ma-

sonluktan iskat edilen bir Shrine, Shrine Mabelinde muhakeme edilir» mealinde bir maddenin ilâvesi istenmektedir. Masonluktan ayrılmış bir kişinin herhangi bir Shrine mabelinde üyeliğinin devamı veya böyle bir mabelin çalışmalarına iştiraki katıyetle yasaklanmıştır. Her shrine mabelinin başkanı olan Üs.: M.: bu kararın derhal tatbiki ile mükelleftir.

7. - 19 veya 20 yaşlarında iken hırsızlık suçundan dolayı bir ıslahevinde 4 seneden fazla kalmış olan bir kişi tamamen ıslah olmuş olsa dahi Masonluğa talib olamaz».

(California Freemason, Kış 1978, sah. 11)

York B. Ü. nin Konferansı :

H.: K.: E.: M.: YORK B.: L.: 'sı, Meksiko P.: Sayın BÜ.: Üs.: 'ı Enrique J. Gomez tarafından, 1978 senesinde Washington D. C.'de toplanan BÜ.: Üs.: 'lar senelik konferansında okunan «Framasonluk ve katoliklik» adlı konferanstan seçmeler.

«Hem İspanya hem de kolonilerindeki Masonların aforozu Papa Clement'in fermanı ile vuku bulmuştur. Latin Amerika Masonlarına işkence eden, on-

ları muhakeme edip öldüren Enkizisyon olmuştur. Garip bir teccellidir ki, Latin Amerika'daki ilk Masonluk hakkında yegâne belgeler, Meksika, Peru, Fillipinler ve Kübadaki Enkizisyon arşivlerinde bulunmaktadır».

«Latin Amerika Kolonyalizminin tarihinde Katolik Kilisesi güçlü bir toprak sahibi ve yerli halkın sömürücüsü idi. Fakat aynı zamanda insanlığın iyiliği için çalışıp bilâhare istiklâl için çarpışan, ihtilâlcî harekete katılan din adamları da vardı. Lâtin Amerika Masonluğunu kuranların bir çoğu papaz, piskopos ve hatta başpiskopos idiler, ve istiklâl hareketinin liderlerinin büyük çoğunluğu Mason ve hiç olmazsa zahiren Katoliktiler. Venezuela'da Simon Bolivar, Arjantin'de José San Martin, Şili'de Bernardo O'Higgins ve Ekuador'da Vicente Rocafverte bunlar arasındadır».

«Komitemiz bu konuşmanın adını «Katolik Masonluğu» olarak tespit etmişti. Fakat onlara ifade ettiğim gibi; yahudi Masonluğu, Budist Masonluğu, Müslüman Masonluğu olmadığı gibi Katolik Masonluğu diye de bir şey yoktur. Katolik Masonluk? yok! Katolik Masonlar? Binlercel»

(The Craftsman, Ocak - Şubat 1978)

İspanya'da masonluk :

«İspanya'da otuz dokuz yıllık bir yasak ve kovuşturma döneminden sonra Masonluk yasal bir dernek halini almıştır.

Gerçekten, İspanyol idare mahkemesi, geçen şubat ayında İspanya Büyük Locasını dernekler siciline kaydetmeyi red etmiş bulunan İçişleri Bakanlığı-

nın bu tasarrufunu iptal etmiştir.

İspanya'da masonluk Franco rejimi döneminde komünist partisi ile birlikte, 1940 yılında yasaklanmış, bir çok üyesi gayet ağır hapis cezalarına mahkûm edilmiş, bazıları da kurşuna dizilmişti».

(La Suisse, 21 mayıs 1979, sah. 52)

Derleyen : Sahir ERMAN — Suha UMUR

KOSTANTİN DE GRUNWALD

1881 — 1976

Rus diplomatı. Rus-Japon ve 1. Dünya Savaşları sırasında Rus Kızılhaç'ının Başkanı, Sovyet ihtilâlinden sonra Fransa'ya kaçmış olup, tarihi eserlerle ün salmıştır.

1921 de Fransa'da Cosmos L. da tekris edilmiş, daha sonra Astrea L. a geçmiştir. Bir çok masonik etüd ve konferansları vardır.

PHILIPPE I. WHARTON DÜKÜ

1698 — 1731

Londra B. L. nin 1722-23 tarihleri arasında B. Ü. lüğünü yapmıştır.

JOHN, 2. MONTAGU DÜKÜ

1690 — 1749

Londra B. L. nin B. Ü. (1721)

AL JOLSON (Asa Yoelson)

1888 — 1950

Aktör ve şarkıcı.

New York vâdisinde 568 numaralı St. Cecile L. nin üyesi olup 1 temmuz 1913 te ustalığa yükseltilmiştir.

THOMAS HALLES

1693 — 1768

Newcastle dükü. 1754 ten 1762 ye kadar İngiltere Başbakanı. 1731 de Norfolk'daki Houghton Hall'de B. Ü. Lord Lovel tarafından tekris edilmiştir.

FERDİNANDO İNNAMORATI

1873 — 1944

İtalyan Sosyalisti. Foligno Belediye Başkanı ve daha sonra milletvekili. Faşist rejim sırasında on yıl sürgün edilmiştir. 1906 da Perugia vâdisindeki guardabassi L. da tekris edilmiştir.

GEORGES HAZAN

1906 — 1976

İtalyan avukatı. Birinci Dünya savaşına gönüllü olarak katılmış sonra askerî hâkimlikte generalliğe yükselmiştir. 1924 te Fransa'da Garibaldi L. da tekris edilmiş, 1968 de Fransız Millî B. L. nin B. Ü. Kaymakamı olmuştur.

ANTONIO COCCHI

1698 — 1758

İlk tekris edilen İtalyan olarak bilinir.

Hekim ve edip olup, tahsilinin bir kısmını Londra'da yapmış, Newton'u tanımış ve eserini lâtinceye çevirmiştir. Firenze'de bir kaç İngiliz kardeş tarafından kurulan ve ilk İtalyan L. olan Firenze L. da 4 ağustos 1732 de tekris edilmiştir.

LUIS CAPELLA TOLEDO

1838 — 1896

Kolumbiyalı yazar ve general. Daha sonra milletvekili ve senatör olmuştur. Santi Marta vâdisindeki 23 numaralı Estrella del Atlantico L. da 1863 te tekris edilmiştir.

RAMON ESPİNA

1804 — 1866

Kolumbiyalı general ve vatansever.

Bogota'da 16 numaralı Filantropia ve 1 numaralı Progapatores de la Luz L. nin kurucularından olmuştur.

ARAMIZDAN AYRILANLAR

Adı	Doğumu	Tekris tarihi	Son Locası	Eb. Maş.'a intikali
Ziya Oruçoğlu	İstanbul, 1915	15.12.1967	Erenler	7.12.1978
Abdullah Arif Atasagun	İstanbul, 1896	11.6.1933	Ülkü	8.4.1979
Santo Politi	Manisa, 1917	5.12.1963	Kardeşlik	12.4.1979
Semih Reflâ	İstanbul, 1920	6.4.1957	İzmir	25.4.1979
Marko Nassi	İstanbul, 1902	1928	Atlas	5.5.1979

Eb. Maş.'a intikal eden Kardeşlerimize Ev. Ul. Mi.'ndan sonsuz mağfi-
ret ve kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

Mimar Sinan Dergisinin 29 - 32 Sayıları Fihristleri

Hazırlayan : S. ERMAN

I — KONULAR FİHRİSTİ

ARAŞTIRMALAR

- Müstakil Türk Masonluğu (M. MARGULİES) 1979, 32, 4
Esaret Altında Masonlar (A. R. HEWITT) 1979, 32, 12

DEĞİŞİK KONULAR

- Özgürlüğe giden yol (C. M. ALTAR) 1978, 29, 43
Kıymetler (R. TEMEL) 1978, 29, 78
Gerçeğin yolu (E. ECEK), 1979, 30, 27
Borcumuz (R. TEMEL) 1979, 30, 62
Borcumuz (R. TEMEL) 1979, 31, 36
Bltmeyen Özlem (C. M. ALTAR) 1979, 31, 54
XXI. Yüzyıla Bakarken (R. ATABEK) 1979, 32, 49

FELSEFİ KONULAR

- Vicdan Özgürlüğü (C. M. ALTAR) 1979, 30, 35
Hürriyet (İ. AÇIKSÖZ) 1979, 30, 41
Esprit'nin fiziği (F. ERENGÜL) 1979, 31, 37
İnanç Evrimi (S. TUNAŞAR) 1979, 32, 15
Konfüçyus (KESİM T.) 1979, 32, 25

FİHRİSTLER

- Mimar Sinan Dergisinin
29-32. sayıları fihristleri (S. ERMAN) 1979, 32, 73

HABERLER (S. ERMAN)

- Localardan haberler, 1979, 30, 67
İtalya B. Ü. nun Mesajı, 1979, 31, 66
Hindistan B. L. nin açtığı yarışma, 1979, 31, 67
Porto Rico B. Ü. nin mesajı 1979, 31, 67
Amerikalılararası M. Konfederasyonu, 1979, 31, 68
Yeni Meksiko B. Ü. nun mesajı, 1979, 31, 68
Yeni Zelânda BL. bir L.yı gayrimuntazam ilân etti, 1979, 31, 68
Âmâ bir K. 1979, 31, 68
Masonik bir şiir kitabı, 1979, 31, 69
Mimar Sinan M. L. nin yeni görevlileri, 1979, 31, 69
Localardan haberler 1979, 31, 70
Verilen Masonik Konferanslar 1979, 32, 58
Çağ M. L. nin iki yayını 1979, 31, 73
California B. L. kararları 1979, 32, 67
California B. L. mesajı 1979, 32, 67
York B. Ü. nin Konferansı 1979, 32, 68
İspanya'da Masonluk 1979, 32, 69
Mimar Sinan'dan haberler 1979, 32, 66

KAYIPLARIMIZ

- Aramızdan Ayrılanlar 1978, 29, 79
Aramızdan ayrılanlar 1979, 30, 76

Aramızdan ayrılanlar 1979, 31, 80
Aramızdan ayrılanlar 1979, 32, 72

KİTAP TAHLİLİ

A. MELLOR : Franmasonluğun
Bugünkü Büyük Sorunları
(Problemleri) (M. GÖKDOĞAN) 1979, 30, 73

MASONİK KONULAR

Türk Masonluğunun Nüfus
Coğrafyası I (N. GÜRELİ) 1978, 29, 5
Mavi Localar üzerine (F. ÇELTİKÇİ) 1978, 29, 19
Ham Taş (D. SİNDİREN) 1978, 29, 50
İzcilik ve Masonluk (T. TARHAN) 1978, 29, 56
Türk Masonluğunun Nüfus
Coğrafyası II (N. GÜRELİ) 1979, 30, 5
Quatuor Coronati L. İç Tüzüğü (M. MARGULİES) 1979, 30, 19
Masonluğun Dehası (R. TEMEL) 1979, 30, 22
Taşın Sembolizması (A. N. ARDİTTİ) 1979, 30, 49
Türk Masonluğunun Nüfus
Coğrafyası (N. GÜRELİ) 1979, 31, 5
Mabette Dua (N. C. AKKERMAN) 1979, 31, 15
Tarih Boyunca Masonluğa ve
Masonlara Yöneltilen Saldırıları (M. GÜRSEL) 1979, 31, 16
Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Ritinin
oluşum ve gelişimi (T. BAYTİN) 1979, 31, 25
Masonlukta Müzik (Ü. BİRKAN) 1979, 32, 40

MASONLUK TARİHİ

1930 İntihabatı (O. BİLGÜTAY) 1978, 29, 25
Ortaçağ Taçyontanlarının Bir Mesajı (R. ATABEK) 1979, 29, 29
Hasan Âli Yücel'in Tekris Celsesi zaptı (S. UMUR) 1978, 20, 67
Fazıl Ahmet Aykaz'ın Tekris
Celsesi zaptı (S. UMUR) 1979, 30, 63
Nuru Ziya Sokağında 50. Yıl (S. UMUR) 1979, 31, 63
Azim Mahfeli ile ilgili belgeler (S. UMUR) 1979, 32, 53

ÜNLÜ MASONLAR (S. ERMAN - S. UMUR) 1978, 29, 71

ANTRANİK (GİRCİKYAN) PAŞA

MİTHAT ŞÜKRÜ BLEDA

MUSTAFA ZÜHTÜ İNHAN

Hasan SAKA

Hasan Ali YÜCEL

Mustafa İNAN

Sir Mackenzie BOWEL

Philippe Joseph Benjamin BUCHEZ

E. C. «Wallie» WOLCOTT

Jose' INGENIEROS

John DICKINSON

Louis Michel le Peletier de SAINT-FARGEAU

Vicente Blasco İBANEZ

Kont Henri Claude Romrol de SAINT-SIMON

William A. BRODIE

Kont Henri Claude Romrol de SAINT-SIMON

Villiam A. BROIDE

Joseph LAKANAL

Antoine Clair THIBAudeau

Liborio ROMANO

ÜNLÜ MASONLAR (S. ERMAN - S. UMUR) 1979, 30, 77

Antoine COMMENDINGER

İbrahim TEMO

Şükrü ŞENOZAN

Mehmet Cemil UYBADIN

M. Kemal ÖKE

Mümtaz Faik FENİK

Paul RAMADIER

Alexandre GENDEBIEN

Luigi BOSSI

Pietro Damiano ARMANDİ

Jean Baptiste CHAMPAGNY

Kont Levin Leonteviç BENNIGSEN

Ion BRATIANU

Louis BLANC

Richard COLLEY

ÜNLÜ MASONLAR (S. ERMAN - S. UMUR) 1979, 31, 75

Hasan Cemil ÇAMBEL
Tevfik Rüstü ARAS
Savmi UÇAN
Remzi GÖNENÇ
Nevzat TANDOĞAN
Henry FORD
JAMES MADISON
Theodore ROOSEVELT
Warren Gamaliel HARDING
James Abraham GARFIELD
Cardenas Lazaro
William Howard TAFT
Harold Rupert Leofric George ALEXANDER
Willam Mc KINLEY
Ernest J. KING
James Knox POLK

ÜNLÜ MASONLAR (S. ERMAN - S. UMUR) 1979, 32, 70

Kostantin De GRUNWALD
Philippe 1. WHARTON DÜKÜ
John, 2. MONTAGU DÜKÜ
AL JOLSON (Asa Yoelson)
THOMAS HALLES
FERDİNANDO İNNAMORATI
GEORGES HAZAN
ANTONIO COCCHI
LUIS CAPELLA TOLEDO
RAMON ESPINA

II — YAZARLAR FİHRİSTİ

— A —

ACIK SÖZ İ.	
Hürriyet	1979, 30, 41
AKKERMAN N. C.	
Mabedde Dua	1979, 31, 15
ALTAR C. M.	
Özgürlüğe Giden Yol	1978, 29, 43
Vicdan Özgürlüğü	1979, 30, 35
Bitmeyen Özlem	1979, 31, 54
ARDİTTİ A. N.	
Yaşın Sembolizması	1979, 30, 49
ATABEK R.	
Ortaçağ taş yontanlarının bir mesajı	1979, 29, 29

— B —

BAYTİN T.	
Eski ve kabul edilmiş skoç Ritinin olum ve gelişimi	1979, 31, 25
BİLGÜTAY O.	
Bindokuzyüzotuz Intihabatı	1978, 29, 25

— Ç —

ÇELTİKÇİ F.	
Mavi localar üzerine	1978, 29, 19

— E —

ECER E.	
Gerçeğin yolu	1979, 30, 27
ERENGÜL F.	
Esprit'nin fiziği	1979, 31, 37
ERMAN S.	
Olayların içinden	1979, 30, 66
	1979, 31, 66
	1979, 32, 67
ERMAN S.	
Masonik konferanslar	1979, 30, 67
	1979, 31, 70
	1979, 32, 58

ERMAN S.

Ünlü Masonlar

1978, 29, 71

1979, 30, 77

1979, 31, 75

1979, 32, 70

— G —

GÖKDOĞAN M.

Fran Masonluğun bugünkü büyük
sorunları (problemleri)

1979, 30, 73

GÜRELİ N.

Türk masonluğunun nüfuz coğrafyası

1978, 29, 5

1979, 30, 5

1979, 31, 5

GÜRSEL M.

Tarih boyunca masonluğa ve
masonlara yöneltilen saldırılar

1979, 31, 16

— H —

HEWİTT A. R.

Esaret Altında Masonlar

1979, 32, 12

— K —

KESİM T.

Konfüçyus

1979, 32, 25

— M —

MARGULİES M.

Quatuor Coronati Locası iç tüzüğü

1979, 30, 19

Müstakil Türk Masonluğu

1979, 32, 4

MİMAR SİNAN

Aramızdan ayrılanlar

1978, 29, 79

1979, 30, 76

1979, 31, 80

1979, 32, 72

— S —

SİNDİREN D.

Hamtaş

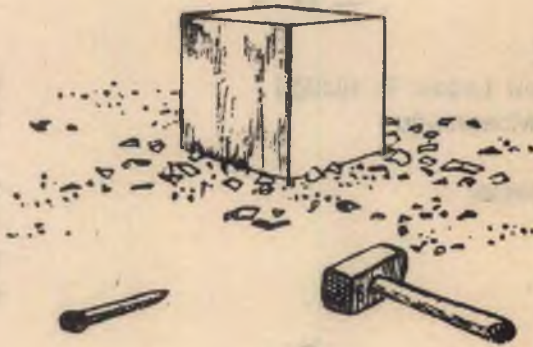
1978, 29, 50

— T —

TARHAN T.	
İzcilik ve masonluk	1978, 29, 56
TEMEL R.	
Kıymetler	1978, 29, 78
Masonluğun dehası	1979, 30, 22
Borcumuz	1979, 30, 62
	1979, 31, 36
TUNAŞAR S.	
İnanç Evrimi	1979, 32, 15

— U —

UMUR S.	
Hasan Âli Yücel'in tekris celsesi zaptı	1978, 29, 67
Fazıl Ahmet Aykaç'ın tekris celsesi zaptı	1979, 30, 62
Nuru Ziya sokağında 50. yıl	1979, 31, 63
Azim Mahfeli ile ilgili belgeler	1979, 32, 53
Ünlü Masonlar	1978, 29, 71
	1979, 30, 77
	1979, 31, 75

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Independent Turkish Masonry Mişel MARGULİES
12. Masons in Captivity A. R. HEWİTT
15. Perfection in Belief Seyhun TUNAŞAR
25. Confucius Tuncay KESİM
40. Music in Masonry Üner BİRKAN
49. Looking at the XXI. Century Reşat ATABEK
53. Documents about Azim Lodge Suha UMUR
58. List of Masonic Talks Sahir ERMAN
66. News From Our Lodges Sahir ERMAN
67. Current Events Sahir ERMAN
70. Famous Masons Sahir ERMAN - Suha UMUR
72. Obituaries Mimar SİNAN
73. Index Sahir ERMAN

Address : 25, Nuruziya Sokağı - Beyoğlu/İSTANBUL

Year : 1979

No. 32